Ἀριθ. 550 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΑ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΒ'

Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32.

13 Ἰουλίου 1886

ΑΟΡΑΤΟΙ ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΟΣ

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμ. φύλλον.]

Περὶ ζυμώσεως καὶ σήψεως.

Ὁ διάσημος ἄγγλος φυσικὸς Tyndall ἀναπτύσσων δημωδῶς ζητήματα τῆς φυσικῆς, καὶ προτιθέμενος νὰ εἰσέλθῃ εἰς θεωρίας οὐχὶ εὐλήπτους ἐκ πρώτης ἀντιλήψεως εἰς τοὺς πολλούς, ἐθεώρησε καλὸν νὰ δώσῃ τὴν ἑξῆς συμβουλὴν εἰς τοὺς ἀναγνώστας του· «Ἐὰν, λέγει, δὲν νοεῖτε σαφῶς τὰ συμπεράσματα τῶν μέχρι τοῦδε λόγων μου, *μὴ ἀποθαρρυνθῆτε* διότι εἰσέτι εὑρίσκεσθε σχετικῶς ἐν σκότει· μικρὸν ὅμως κατὰ μικρόν, ὅσῳ χωροῦμεν πρὸς τὰ πρόσω, θέλει ἀναφανῇ τὸ φῶς καὶ θέλει διασκεδάσει τὸ πρὶν σκότος ἐν ᾧ διατελοῦσιν αἱ γνώσεις σας.» Τὰς λέξεις ταύτας τοῦ ἄγγλου σοφοῦ ἐθεωρήσαμεν καλὸν νὰ ἐπαναλάβωμεν ἀρχόμενοι τοῦ κεφαλαίου τούτου, διότι ὅπως εἰς πολλὰ ἄλλα ζητήματα, οὕτω καὶ εἰς τὰ ἀναγόμενα εἰς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας τὸ σαφὲς καὶ τὸ εὐαντίληπτον δὲν στηρίζεται μόνον εἰς αὐτὴν τὴν οὐσίαν καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐκθέσεως καὶ τῆς περιγραφῆς, ἀλλὰ κυρίως καὶ εἰς τὸ ποσὸν τῶν *στοιχειωδῶν γνώσεων τοῦ ἀναγνώστου* καὶ εἰς τὴν *διάθεσιν αὐτοῦ πρὸς κόπωσιν τῆς διανοίας* καὶ προσπάθειαν εἰς σκέψιν καὶ ἀνασκοπὴν τῶν γραφέντων.

Πρὸς κατανόησιν τῆς οὐσίας τῆς ζυμώσεως καὶ σήψεως ἀνάγκη νὰ προσδέσωμεν τὸ νῆμα τοῦ λόγου ἡμῶν εἰς ἀπωτέρας χώρας τῆς μυκητολογίας ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν ἡμῖν ἐκ τῶν βακτηρίων, καὶ θεωρήσωμεν καὶ ἄλλα τινὰ εἴδη μυκήτων ἐγγύτερον.

Οὐδεὶς βεβαίως ἀγνοεῖ τὰ ὑποκύανα ἢ τεφροπράσινα ἐπικαλύμματα τοῦ εὐρῶτος, ὅστις καλύπτει ἐνίοτε τοὺς καρπούς, τὰ γλυκίσματα ἢ τὰς τροφάς, τὰ γνωστὰ διὰ τοῦ κοινοῦ ὀνόματος *μοῦχλα*. Τὰ ἐπικαλύμματα ταῦτα συνίστανται ἐκ πολυαρίθμων φυταρίων μικροσκοπικῶν, συνισταμένων ἐκ νημάτων μακρῶν ὑπολεύκων, κυλινδρικῶν, διακεκλαδισμένων ἀφθόνως (Εἰκ. 5.), ἐχόντων δὲ τοὺς κλάδους αὐτῶν βεβυθισμένους δίκην ῥιζῶν ἐντὸς τῆς οὐσίας ἐν ᾗ ἀναπτύσσονται, ἤτοι ἐντὸς τοῦ ὑποθέματος. Τὰ νήματα ταῦτα, ἐπέχοντα θέσιν κορμοῦ καὶ κλάδων τῶν ἄλλων φυτῶν, ὀνομάζονται *μυκήλλια*· εἶνε ἔνδον πλήρη πρωτοπλάσματος, ἔχουσι τοίχους μεμβρανώδεις καὶ φέρουσιν ἔνδον χωρίσματα, ἤτοι εἶνε διῃρημένα κατὰ κύτταρα. Ἀπό τινος σημείου τοῦ πολυκλάδου τούτου πλέγματος τοῦ μυκηλλίου φύεται κάθετον νῆμα, ὅπερ διογκούμενον κατὰ τὸ ἄνω αὐτοῦ ἄκρον, σχηματίζει σφαιρίον *σποριάγγειον*, πλῆρες μικρῶν μονοκυττάρων κύστεων, ὀνομαζομένων *σπορίων*, ἅτινα εἶνε τόσῳ μικρὰ ὥστε καὶ ἡ παραμικρὰ πνοὴ τοῦ ἀνέμου παρασύρει αὐτὰ καὶ διασκορπίζει πανταχοῦ.

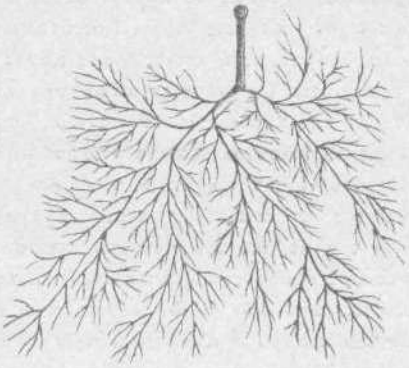

Εἰκ. 5. Μυκήλλιον εὐρῶτος (Mucor) φέρον ἐπ' αὐτοῦ σποριάγγειον. Εἰκὼν μεμεγεθυσμένη.

Ἕτερον εἶδος εὐρῶτος, ὀνομαζόμενον Πενικίλλιον τὸ γλαυκὸν (Penicillium glaucum) σχηματίζει ἀντὶ σφαιρίου κομβολογιοειδεῖς ὁρμαθοὺς σπορίων, ἅτινα πίπτοντα εἰς τόπους εὐθέτους παράγουσι νέους μύκητας.

Τοιοῦτος παρίσταται ἡμῖν ὁ εὐρὼς ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον. Ἐνταῦθα ὅμως σημειωτέον ὅτι οἱ εὐρῶτες εἶνε διάφοροι, καὶ ὅτι αἱ ἡμέτεραι εἰκόνες παριστάνουσι δύο μόνον τῶν κοινοτέρων καὶ συχνοτέρων εἰδῶν. Οἱ εὐρῶτες δὲ οὗτοι τρέφονται παραλαμβάνοντες διὰ τοῦ μυκηλλίου αὐτῶν οὐσίας ἀπὸ τῶν πέριξ, ἐνῷ

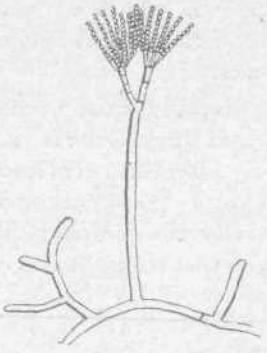

Εἰκ. 6. Πενικίλλιον τὸ γλαυκόν. Μυκήλλιον τοῦ μύκητος πρὸς τὰ κάτω, σπόρια αὐτοῦ πρὸς τὰ ἄνω. Μεμεγεθυσμένον.

συγχρόνως φθείρουσι καὶ καταστρέφουσι τὰ ὑποθέματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἢ ἐντὸς τῶν ὁποίων ἀναπτύσσονται ἕνεκα οὐσιῶν τινων, τὰς ὁποίας ἐκκρίνουσι διὰ τοῦ μυκηλλίου των. Ἄρτος ἢ ἄλλαι τροφαὶ εὐρωτιῶσαι μεταβάλλονται μικρὸν κατὰ μικρὸν εἰς μαλθακὰς ἡμιρρεύστους μάζας, καὶ χάνουσι τὴν ἀρχικὴν αὐτῶν μορφήν, χωρὶς ὅμως αἱ ἀπολεσθεῖσαι οὐσίαι ν' ἀπερροφήθησαν πᾶσαι ὑπὸ τοῦ μυκηλλίου.

Ἐπὶ τοῦ κορμοῦ ἐπίσης πολλῶν δένδρων, δρυῶν, αἰγειρῶν, καὶ ἄλλων παρατηροῦμεν ἐνίοτε προβολάς τινας εὐμεγέθεις, ἐχούσας τὸ μέγεθος καὶ τὸ σχῆμα ἡμίσεος σχεδὸν τετμημένου πορτοκαλίου, ἐχούσας τὸ κυρτὸν μέρος πρὸς τὰ ἄνω, κάτω δὲ πλήρεις ὀπῶν μικροτάτων. Αἱ προβολαὶ αὗται, ἃς ὁ κοινὸς λαὸς καλεῖ *ἴσκας*, καὶ χρησιμοποιεῖ ὡς ἔναυσμα κατὰ τὴν ἄνευ πυρείων ἄναψιν τοῦ πυρὸς εἶνε τὰ δοχεῖα, οὕτως εἰπεῖν, ἐν οἷς εὑρίσκονται ἄπειρα σπόρια μύκητος ἀφανοῦς, οὗτινος τὸ μυκήλλιον, ὅμοιον πρὸς τὸ τοῦ εὐρῶτος, ὃν ἀνωτέρω περιεγράψαμεν, διαπερᾷ ὅλον τὸν κορμὸν τοῦ δένδρου διεισδύον διὰ τοῦ πυκνοῦ ξυλώδους σώματος καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, ἀπὸ τῶν ῥιζῶν μέχρις ἄνω ἔνθα ἡ σχίσις τοῦ κορμοῦ ἢ καὶ μέχρι τῶν κλάδων. Οὐδέποτε δύναταί τις νὰ ὑποθέσῃ βλέπων δένδρον φέρον ἔξω *ἴσκας*, ὅτι τοῦτο εἶνε ἔσω πλῆρες ἰνῶν μυκητωδῶν, καὶ ὅτι ὀψὲ ἢ βράδιον τὸ καλλίκομον δένδρον θὰ πέσῃ θῦμα τοῦ παρασίτου τούτου, τοῦ διεισδύσαντος μέχρι τῆς ἐνδοτάτης αὐτοῦ οὐσίας. Σπόριόν τι μύκητος ὁμοίας φύσεως, φερόμενον διὰ τοῦ ἀνέμου ἢ ἄλλως πως ἐπὶ τῆς ἐπιδερμίδος ἄλλων δένδρων, μένει αὐτόθι μέχρις οὗ εὕρῃ ὑγρασίαν καὶ θερμότητα ἱκανὴν πρὸς βλάστησιν· τούτων δὲ εὑρισκομένων προβάλλει ἀσκόν τινα βραχὺν ἐντὸς τῆς ἐπιδερμίδος ἢ εἰσδύει διὰ τοῦ στομίου αὐτῆς ἐντὸς τῶν λοιπῶν ἱστῶν τοῦ φυτοῦ· οὕτω δὲ αὐξανόμενον διαπλοῦται ἐντὸς τοῦ κορμοῦ τοῦ φυτοῦ σχηματίζον πλέγματα μυκηλλιώδη καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις μέχρις οὗ ἐν ὡρισμένῳ χρόνῳ σχηματίσῃ ἔξω τοῦ φλοιοῦ τὰ γονιμοποιητικὰ αὐτοῦ σπόρια, ἤτοι τὸ ὅλον διόγκωμα, ὅπερ ὀνομάζομεν ἴσκαν.

Ἐνταῦθα ὅμως γεννᾶται ἡ ἀπορία, τίνι τρόπῳ αἱ τρυφερώταται καὶ λεπτοφυέσταται ἶνες τοῦ μυκηλλίου εἰσδύουσι διὰ τοῦ στερεοῦ καὶ σκληροῦ ξύλου καὶ τοῦ ἀδιαδύτου φλοιοῦ τῶν κορμῶν τῶν δένδρων; Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐξηγεῖται ὡς ἑξῆς· Ἀπὸ τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας τοῦ μυκηλλίου ἐκκρίνεται οὐσία ὀξύνη ἔχουσα τὴν ἰδιότητα νὰ διαλύῃ τὰς ξυλώδεις οὐσίας τῶν φυτῶν. Ὅταν λοιπὸν τὸ σπόριον βλαστήσῃ ἐπὶ τῆς ἐπιδερμίδος φυτοῦ τινος, τὸ ἄκρον τοῦ μυκηλλίου διαλύον αὐτὴν καὶ τὸν φλοιὸν εἰσδύει εἰς τὰ ἐντὸς τοῦ ξύλου, ὅπερ ἀφοῦ διαλύσῃ ἐπίσης εἶτα ἀπορροφᾷ. Οὕτως αἱ μυκητώδεις ἶνες διαβιβρώσκουσαι ἀδιακόπως τὰς ξυλώδεις οὐσίας τοῦ κορμοῦ καὶ χωροῦσαι κατὰ διαφόρους διευθύνσεις καθιστῶσι τὸ ξύλον τοῦ κορμοῦ ἐλαφρότερον. Τέλος δὲ ξηραινομένου τοῦ ξύλου καὶ ἐξατμιζομένων τῶν ὑγρῶν τοῦ ὑδατοβριθοῦς μύκητος, ἀπομένει μὲν ὁ αὐτὸς ὄγκος τοῦ ξύλου, ἀλλὰ σπογγωδέστερος τὴν σύστασιν, ἐλαφρὸς καὶ εὔθραυστος. Διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου τρέφονται καὶ αὐξάνονται ἅπαντες οἱ μύκητες, εἴτε οἱ φυόμενοι ἐπὶ ὑγιῶν δένδρων ἢ ξύλων κεκομμένων εἴτε οἱ βλαστάνοντες ἐπὶ τῆς σηπομένης κοπρίας, εἴτε οἱ φυόμενοι ἐπὶ τοῦ πλήρους ὀργανικῶν οὐσιῶν χώματος τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν πεδιάδων. Προσθέσωμεν δ' ἐνταῦθα ὅτι καὶ μύκητες φυόμενοι ἐπὶ τοῦ σώματος ἐντόμων τινῶν οἷον τῶν κοινῶν μυιῶν διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου διατρυπῶσι τὸ σκληρότατον δέρμα των ἐκ χυτίνης.

Αἱ βλάβαι, ἃς οἱ μύκητες ἐπιφέρουσιν ἐπὶ τῶν δένδρων εἶνε διάφοροι, ἀνάλογοι πρὸς τὸ εἶδος τοῦ μύκητος ἢ ἐξάπλωσιν αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ φυτοῦ καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἀλλὰ τὸ γεγονὸς τοῦτο οὐδόλως διαφέρει ἡμᾶς ἐνταῦθα. Τοῦτο μόνον εἶνε ἀνάγκη νὰ προσθέσωμεν, ὅτι δενδροκτόνοι τινὲς μύκητες οὐ μόνον καταστρέφουσι τὰς ξυλώδεις καὶ λοιπὰς οὐσίας τοῦ ξύλου τῶν δένδρων πρὸς θρέψιν αὐτῶν ἀλλ' ἀποσυνθέτουσι καὶ μείζονα ποσὰ οὐσίας ξυλώδους *χωρὶς νὰ δαπανῶσι ταῦτα ποσῶς πρὸς οἰκοδομίαν τοῦ ἰδίου αὐτῶν σώματος*.

Ἐξ ὅλων τούτων ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα ὅτι καὶ μείζονες μύκητες δρῶσιν ἐπὶ τῶν ζώντων ἢ νεκρῶν ὀργανικῶν σωμάτων καταστρεπτικῶς, ὅτι ἡ δρᾶσις αὕτη προέρχεται ἔκ τινος οὐσίας διαβρωτικῆς ἀπ' αὐτῶν ἐκκρινομένης, ἣν καλοῦμεν *φύραμα*, καὶ ὅτι ἡ οὐσία αὕτη, ἐλαχίστη τὸ ποσὸν οὖσα, καταστρέφει καὶ ἀποσυνθέτει μεγάλας ποσότητας ὀργανικῆς οὐσίας χωρὶς τὰ προϊόντα ταῦτα τῆς ἀποσυνθέσεως νὰ χρησιμοποιῶνται εἰς τροφὴν αὐτῶν τῶν μυκήτων.

Προτάξαντες τὰ ὀλίγα ταῦτα περὶ τῆς δράσεως τῶν μεγάλων μυκήτων ἐπὶ τοῦ ὑποθέματος, δυνάμεθα νῦν νὰ γνωρίσωμεν εἰς τὸν ἀναγνώστην καὶ ἑτέρους τινὰς μύκητας, πολλῷ μικροτέρους, τοὺς ὁποίους κυρίως ὀνομάζομεν *φυραματικούς*, οἵτινες προκαλοῦσι γνωστότατα φαινόμενα τοῦ καθημερινοῦ ἡμῶν βίου, οἷα τὰ συμβαίνοντα κατὰ τὴν ζύμωσιν τοῦ ἄρτου, τοῦ οἴνου, τοῦ ζύθου κ.τ.λ. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δὲ ταύτῃ δὲν εἶνε ποσῶς ἄσκοπον νὰ ἐπιθεωρήσωμεν λεπτομερέστερον τί γίνεται κατὰ τὴν παρασκευὴν τοῦ ἄρτου καὶ τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτῶν παρασκευῆς μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν γίνεται χρῆσις αὐτῶν· διότι ἐν τοῖς παραδείγμασι τούτοις καταφαίνονται σαφέστατα αἱ μεγάλαι δράσεις μικροτάτων ὀργανώσεων, ὧν τὴν παρουσίαν καὶ λειτουργίαν ἀγνοεῖ τὸ πλεῖστον τῶν μυριάδων ἀνθρώπων, τῶν καθ' ἑκάστην τρωγόντων ἄρτον, καὶ πινόντων οἶνον.

Πάντες γνωρίζομεν ὅτι πρὸς κατασκευὴν ἄρτου εἴτε ἐν τῇ οἰκίᾳ, εἴτε ἐν τῷ ἀρτοποιείῳ ἀνάγκη νὰ προστεθῇ εἰς τὴν ζύμην *προζύμιον* ἢ *φύραμα*, καὶ ὅλη ἡ μᾶζα τῆς ζύμης νὰ μιχθῇ ἐντελῶς μετ' αὐτοῦ. Εἶνε δὲ τὸ προζύμιον τοῦτο τεμάχιον ζύμης διατηρηθὲν ἀπὸ τῆς προηγουμένης ζυμώσεως ἐπί τινας ἡμέρας ἐν τόπῳ ὑποθέρμῳ. Ἐξετάζοντες ἐλάχιστον τεμάχιον τοῦ προζυμίου ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον βλέπομεν ὅτι ἀποτελεῖται ἐκ μεγάλων κόκκων ἀμύλου (τῆς οὐσίας ἐξ ἧς κυρίως συνίσταται τὸ ἄλευρον) διωγκωμένων καὶ ἐκ σμικροτάτων σφαιρίων, οἷα παρίστανται τὰ ἐν τῇ εἰκόνι 7. Τὰ σφαιρία ταῦτα εἶνε μύκητες μικροσκοπικοὶ ἀναπτυσσόμενοι ἐν τῷ προζυμίῳ ἀπὸ σπερμάτων αἰωρουμένων ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ· δι' αὐτῶν δὲ τῶν φυταρίων αἱ ἀμυλώδεις οὐσίαι τοῦ προζυμίου ἀποσυντίθενται.

Εἰκ. 7. Σακχαρομύκητες. Ἀποβλάστησις νέων ἀτόμων. 300κις μεμεγεθυσμένοι.

Εἶνε δὲ οἱ μύκητες οὗτοι μονοκύτταροι ὀργανώσεις συνισταμέναι ἐκ μεμβράνης ἐγκλειούσης πρωτόπλασμα κοκκῶδες μετὰ πυρήνων καὶ σταγονιδίων λίπους. Ἐκτῶν κυττάρων τούτων ἀποβλαστάνουσαι μικραὶ προβολαὶ μεγεθύνονται ἐπ' ὀλίγον, εἶτα δὲ ἀπολυόμεναι ζῶσι βίον αὐθύπαρκτον, πολλαπλασιαζόμεναι καὶ πάλιν δι' ἀποβλαστήσεως. Οἱ μύκητες οὗτοι καλοῦνται *Σακχαρομύκητες* καὶ ἔχουσι τὴν ἰδιότητα ν' ἀποσυνθέτωσι τὸ σάκχαρον τὸ σχηματιζόμενον ἐν τῇ ζύμῃ διὰ τῆς μετατροπῆς τοῦ ἀμύλου, ἕνεκα οὐσίας τινὸς ἐν αὐτῷ περιεχομένης τῆς κερεαλίνης, καὶ σχηματίζουσιν ἀτμοὺς οἰνοπνεύματος καὶ ἀέριον ἀνθρακικὸν ὀξύ, ἐνῷ συγχρόνως πρὸς αὔξησιν αὐτῶν παραλαμβάνουσι τὰς ἀζωτούχους οὐσίας τὰς ἐμπεριεχομένας εἰς τὸ ἄλευρον. Τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ, ὅπερ σχηματίζεται συγχρόνως καθ' ὅλην τὴν μᾶζαν τοῦ φυράματος εἶνε ἀέριον, ὡς τοιοῦτον δὲ ζητεῖ νὰ διαφύγῃ ἅμα γεννώμενον. Ἀλλ' ἡ ἀντίστασις τῆς ζύμης κωλύει τὴν ἔξοδον αὐτοῦ· οὕτω δὲ τὸ ἀέριον ἀνθρακικὸν ὀξὺ μένον ἐντὸς κατὰ τόπους ἐγκεκλεισμένον, σχηματίζει κοιλότητας διὰ τῶν ὁποίων διογκοῦται τὸ προζύμιον. «Τὸ προζύμι φουσκώνει,» λέγει κοινῶς ὁ λαός. Ὅσῳ περισσότερον ἀνθρακικὸν ὀξὺ σχηματίζεται ὑπὸ τῶν σακχαρομυκήτων τόσῳ καὶ ὁ ὄγκος τοῦ προζυμίου μείζων. Οὕτω τὸ προζύμιον, πλῆρες σακχαρομυκήτων, μιγνυόμενον καὶ ζυμούμενον μετὰ μεγάλης σχετικῶς ποσότητος προσφάτου ζύμης ἀλεύρου, μεταδίδει εἰς αὐτὴν τοὺς σακχαρομύκητας, οὓς ἐγκλείει· οὗτος δὲ εἶνε ὁ λόγος δι' ὃν μεταχειριζόμεθα πάντοτε προζύμιον κατὰ τὴν ζύμωσιν τοῦ ἄρτου, διότι οὕτω καὶ μόνον διὰ τῆς παραγωγῆς κοιλοτήτων μικρῶν καὶ σπηλαίων πολυαρίθμων καθίσταται οὗτος εὔπεπτος καὶ ὑγιεινός. Τόσῳ δὲ ἡ μανὴ αὕτη καὶ σπογγώδης ὑφὴ εἶνε χαρακτηριστικὴ τοῦ ἄρτου, ὥστε οὔτε τοῦ ὀνόματος τούτου ἀξιοῦμεν τὸν ἄρτον τὸν παραχθέντα ἄνευ προζυμίου καὶ πυκνὸν τὴν σύστασιν, οἷος ὁ ἄρτος τῶν Ἰσραηλιτῶν ὁ καλούμενος ἄζυμον, καὶ αἱ ἡμέτεραι *λαγάνες* καὶ τὸ *λειψὸ ψωμί*.

Ἐὰν ἀφῶμεν τὸ προζύμιον ἐφ' ἱκανὸν χρόνον κείμενον, ἐπέρχονται ἐν αὐτῷ καὶ ἕτεραι ἀλλοιώσεις σχηματιζομένων ἐκτὸς τοῦ οἰνοπνεύματος καὶ ἀνθρακικοῦ ὀξέος καὶ ἄλλων προϊόντων, ἕνεκα ἄλλων φυραμάτων νῦν ἀναπτυσσομένων (βακτηρίων· ἴδε κατωτέρω) ἅτινα μεταβάλλουσι τὸ σάκχαρον εἰς ἄλλας χημικὰς οὐσίας ὀξύνας, οἷον εἰς γαλακτικὸν καὶ βουτυρικὸν ὀξύ. Τοιοῦτο δὲ προζύμιον μιγνυόμενον μετὰ ζύμης νωπῆς προκαλεῖ ἀναλόγους ζυμώσεις καὶ καθιστᾷ καὶ τὸν ἄρτον αὐτὸν ὄποξυν. Εἰς τὰ ἀρτοποιεῖα ὅμως τῶν πόλεων, ἔνθα ὁ ἄρτος παρασκευάζεται καθ' ἑκάστην, δὲν μένει τὸ προζύμιον ἀπόθετον ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ὅπως ἀναπτυχθῶσιν ἐν αὐτῷ τὰ φυράματα, τὰ παράγοντα τὸ γαλακτικὸν καὶ βουτυρικὸν ὀξύ, ἐνῷ εἰς τὰ χωρία ὁ ἄρτος εἶνε ἐνίοτε ὑπόξυνος, διότι τὸ προζύμιον φυλάττεται ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας.

Μετὰ τὴν ἀνάμιξιν τῆς ζύμης τοῦ ἀλεύρου μετὰ προζυμίου πλάσσονται οἱ ἄρτοι, οἵτινες ἀφίενται ἤρεμοι ἐν μετρίᾳ θερμοκρασίᾳ καλυπτόμενοι ὑπὸ δυσθερμαγωγῶν σκεπασμάτων, ὅπως κωλύεται ἡ ἐν αὐτοῖς ἀναπτυσσομένη θερμοκρασία ν' ἀπέλθῃ· τότε δὲ τὸ ἔργον τῶν σακχαρομυκήτων προβαίνει τάχιστα, αὐξανομένης τῆς ζύμης κατ' ὄγκον ἐκ τῆς ἀναπτύξεως φυσαλλίδων. Ἡ διόγκωσις αὕτη ὅταν προβῇ μέχρις ὡρισμένου ὁρίου γνωστοῦ εἰς πᾶσαν οἰκοδέσποιναν καὶ ἀρτοποιόν, ἤτοι ὅταν τὸ *ψωμὶ ἀναβῇ*, ὑποδεικνύει ὅτι εἶνε οἱ ἄρτοι κατάλληλοι ὅπως εἰσαχθῶσιν εἰς κλίβανον ἔχοντα 250⁰—300⁰ θερμοκρασίαν. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης θανατοῦνται πάντες οἱ σακχαρομύκητες, ἡ ζύμωσις παύεται καθ' ὁλοκληρίαν, συγχρόνως δὲ οἱ ἄρτοι ἄρχονται ἐκ νέου διογκούμενοι καὶ μεγεθυνόμενοι σχεδὸν κατὰ τὸ διπλοῦν ἕνεκα τοῦ ἑξῆς λόγου· διὰ τῆς θερμότητος τοῦ κλιβάνου αἱ πολυάριθμοι φυσαλλίδες καὶ κοιλότητες αἱ πλήρεις ἀνθρακικοῦ ὀξέος ἐκτείνονται, τὸ ἐν τῷ ὕδατι τῆς ζύμης διαλελυμένον ἀνθρακικὸν ὀξὺ γίνεται ἐπίσης ἀέριον, τὸ οἰνόπνευμα μεταβάλλεται εἰς ἀτμόν, αἱ φυσαλλίδες καὶ αἱ κοιλότητες ἕνεκα τούτων μεγεθύνονται, διπλασιάζονται, ἡ δὲ ζύμη, ἐλαστικὴ οὖσα, διογκοῦται ἱκανῶς. Συγχρόνως διογκοῦνται τὰ μέγιστα οἱ κόκκοι τοῦ ἀμύλου καὶ ἑνοῦνται χημικῶς

μετὰ τοῦ ὕδατος τῆς ζύμης, οὕτω δὲ αὕτη γίνεται στερεωτέρα, καὶ ἑπομένως οἱ χῶροι αὐτῆς δὲν καταπίπτουσιν ὅταν βραδύτερον ἐξέλθωσι μικρὸν κατὰ μικρὸν τὰ ἐν αὐτῇ ἀέρια. Ἕνεκα τούτου δὲ καὶ ἄρτος διατηρηθεὶς πολὺν ὥραν *ἀναιβασμένος* πρὶν εἰσαχθῇ εἰς τὸν κλίβανον, σμικρύνεται τὸν ὄγκον καὶ καταπίπτει, διότι διὰ τῆς ἀπατμίσεως καὶ διηθήσεως ἐξέρχονται τὰ ἀέρια πρὸς τὰ ἔξω καὶ οἱ τοῖχοι τῶν κοιλοτήτων δὲν εἶνε στερεοὶ πρὸς ἀντίστασιν εἰς τὸ βάρος τῆς ἄνωθεν αὐτῶν οὐσίας. Ἄρτοι ἐκ τοιαύτης ζύμης κατασκευαζόμενοι δὲν εἶνε σιπογγώδεις καὶ ἐλαφροί, ἀλλὰ βαρεῖς, πυκνοὶ καὶ συμπαγεῖς. Τοῦτο συμβαίνει καὶ ὅταν εἰς τὴν ζύμην ἐπιχυθῇ πλεῖον τοῦ δέοντος ὕδωρ ἢ ἡ ποιότης τοῦ ἀλεύρου περιέχῃ ὀλίγην τὴν κολλώδη οὐσίαν, καὶ ἡ ἐλαστικότης τῆς ζύμης εἶνε σμικρὰ καὶ ἀσήμαντος.

Ἡ παρένθεσις λοιπὸν προζυμίου ἐντὸς τῆς ζύμης τοῦ ἄρτου σκοπεῖ τὴν χαλάρωσιν τῆς πυκνότητος, τὴν ἀνάπτυξιν χώρων μεγάλων καὶ μικρῶν ἐντὸς αὐτῆς, τὴν σπογγοποίησιν, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ ἄρτου. Πάντα δὲ ταῦτα προκαλοῦνται διὰ τῶν σακχαρομυκήτων.—Ἐν παρόδῳ σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι τὴν σπογγώδη ὑφὴν τοῦ ἄρτου ἀπολαμβάνομεν καὶ διὰ χημικῶν μέσων ἀναπτύσσοντες φυσαλίδας ἐντὸς τῆς ζύμης, ἀποσυνθέτοντες π.χ. διά τινος ὀξέος ὑδροχλωρικοῦ ἢ φωσφορικοῦ διττανθρακικὸν νάτρον ἢ μιγνύοντες αὐτὴν μετ' ἀνθρακικῆς ἀμμωνίας, ἥτις ἀφίπταται ἐν τῇ θερμοκρασίᾳ τῆς κλιβάνου, ἢ ζυμοῦντες τὴν μᾶζαν δι' ὕδατος κεκορεσμένου ἀνθρακικοῦ ὀξέος. Εἰς τοῦτο δὲ στηρίζονται αἱ νεώτεραι ἀρτοποιητικαὶ μέθοδοι.

Παραλείποντες ἐνταῦθα τὰς ἀλλοιώσεις, ἃς ὑφίσταται ἡ ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια τοῦ ἄρτου ὑπὸ τὸν θόλον τοῦ κλιβάνου καὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους αὐτοῦ, προσθέτομεν ὅτι ἅμα τοῦ κελύφους σχηματισθέντος ἡ ζύμη εἶνε ἐψημένη καὶ μεταβεβλημένη εἰς ἄρτον ἐδώδιμον. Ὥστε οἱ σακχαρομύκητες ἀρξάμενοι τῆς ζυμώσεως ἀπὸ τοῦ προζυμίου παρεσκεύασαν τὴν ζύμην, ἡ δὲ θερμότης συνεπλήρωσε τὴν κατασκευὴν καταστήσασα τὸν ἄρτον εὔπεπτον καὶ εὔγευστον.

Εἰς τὴν αὐτὴν ἐπίδρασιν τῶν σακχαρομυκήτων ἐπὶ τοῦ ὑποθέματος στηρίζεται καὶ ἕτερος κλάδος τῆς παναρχαίας οἰκιακῆς βιομηχανίας ἡ κατασκευὴ τοῦ οἴνου. Καὶ ἐνταῦθα ἀόρατοι εἶνε αἱ ὀργανώσεις αἱ παρασκευάζουσαι τὸν ἀθῶον καὶ γλυκὺν χυμὸν τῶν σταφυλῶν εἰς ποτὸν εὐάρεστον οἰνοπνευματῶδες, καὶ μεθυστικόν.

Ὁ χυμὸς τῶν σταφυλῶν, συνιστάμενος κυρίως ἐξ εἴδους τινὸς σακχάρου, ὀνομαζομένου σταφυλοσακχάρου, ὅπερ περιέχεται καὶ εἰς ἄλλους καρπούς ἐν ὕδατι διαλελυμένον, ζυμοῦται ἀφ' ἑαυτοῦ, ἄνευ προσθήκης φυράματός τινος, ὅπως κατὰ τὴν παρασκευὴν τοῦ ἄρτου. Ὅταν δηλαδὴ ὁ χυμὸς τῶν σταφυλῶν παραληφθεὶς τεθῇ ἐντὸς τῶν βαρελίων, οἱ σακχαρομύκητες, οἱ ἀπὸ τῆς ἀτμοσφαίρας ἐντὸς αὐτοῦ ἐμπεσόντες ἄρχονται τοῦ ἔργου των. Ἐνίοτε μάλιστα καὶ καθ' ὁδόν, ἐνῷ τὸ γλεῦκος μετακομίζεται διὰ τῶν ἀσκῶν, ἡ ζύμωσις εὑρίσκεται ἤδη πολὺ προκεχωρημένη. Ἐν διαστήματι καὶ ἡμισείας μόνον ὥρας καὶ ὁ διαυγέστατος χυμὸς τῶν σταφυλῶν ἄρχεται θολούμενος καὶ ἀναπτύσσονται ἀπ' αὐτοῦ φυσαλλίδες ἀερίου, μετὰ δύο δὲ ἢ τρεῖς ὥρας σχηματίζεται ἐπ' αὐτοῦ ξανθὸς ἐπίπαγος ἀποτελούμενος ἐκ μυριάδων σακχαρομυκήτων.

Ἐξετάσωμεν νῦν τί τελεῖται ἐντὸς τοῦ γλεύκους ὅτερ ἀπόκειται ἐντὸς τῶν βαρελίων. Οἱ σακχαρομύκητες εὑρόντες ἄφθονον τροφὴν πολλαπλασιάζονται δι' ἀποβλαστήσεως κατὰ τὸν ἄνω ῥηθέντα τρόπον ταχέως καὶ ἀφθόνως, τὸ δὲ σάκχαρον τοῦ χυμοῦ τῶν σταφυλῶν, οὐσία χημική, συνισταμένη ἐξ ὡρισμένων μορίων ἄνθρακος, ὑδρογόνου καὶ ὀξυγόνου, σχίζεται, τουτέστιν ἀποσυντίθεται εἰς ἀνθρακικὸν ὀξὺ καὶ εἰς οἰνόπνευμα, ἤτοι εἰς οὐσίας, ὧν τὸ ἄθροισμα τῶν μορίων ἀποτελεῖ σχεδὸν τὴν ὡρισμένην ποσότητα τῶν μορίων τοῦ σακχάρου. Ἐλαχίστη δὲ μόνον ποσότης σακχάρου (σχεδὸν 6 ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν) μεταβάλλεται καὶ εἰς ἄλλας οὐσίας, οἷον εἰς γλυκερίνην, ἠλεκτρικὸν ὀξὺ κ.τ.λ.

Ἡ ζύμωσις τοῦ οἴνου ἐν ἀρχῇ εἶνε ζωηρὰ καὶ ταραχώδης, τὸ δὲ ἀνθρακικὸν ὀξὺ καὶ τὸ οἰνόπνευμα ἀναπτύσσονται ἄφθονα. «*Ὁ μοῦστος βράζει,*» τὸ δὲ ἀνθρακικὸν ὀξὺ πληροῖ τὰ ὑπόγεια τῶν οἰνοποιείων καὶ καθίσταται κινδυνῶδες εἰς τοὺς κατερχομένους εἰς αὐτὰ ἀπροσέκτως. Ἀλλ' ἡ πρώτη αὕτη ζύμωσις διαρκοῦσα περίπου 3—6 μῆνας παρέρχεται. Οἱ σακχαρομύκητες μικρὸν κατὰ μικρὸν καθιζάνουσιν ἐπὶ τοῦ πυθμένος, μετ' αὐτῶν δὲ συγκαταπίπτουσι μικρὸν κατὰ μικρὸν καὶ ἡ τρὺξ καὶ αἱ λοιπαὶ ἀκαθαρσίαι τοῦ οἴνου.

Τὴν πρώτην ταύτην ζύμωσιν διαδέχεται ἑτέρα, ἡ *βραδεῖα* λεγομένη ζύμωσις, καθ' ἣν ὀλίγοι τινὲς σακχαρομύκητες (ἴσως μυριάδες τινὲς μόνον) ἐξακολουθοῦσι κατὰ μικρὸν αὐξάνοντες τὸ οἰνόπνευμα τοῦ οἴνου, ἐνῷ συγχρόνως καὶ αἱ ἀκαθαρσίαι ἀποχωρίζονται ἀδιακόπως. Ὥστε ὁ λόγος δι' ὃν ὁ παλαιότερος οἶνος γίνεται καλλίτερος εἶνε αὐτοὶ οἱ σακχαρομύκητες δι' ὧν αὐξάνεται διηνεκῶς τὸ οἰνόπνευμα (καὶ τὸ ἄρωμα), κατὰ δεύτερον δὲ λόγον διότι καθιζάνουσιν αἱ καλούμεναι ἐκχυλισματικαὶ οὐσίαι καὶ ἡ τρυγία, ἐνῷ συγχρόνως τὸ σάκχαρον ἐλαττοῦται.

Ἕπεται τὸ τέλος.

Σπ. Μηλιαρακης.

Ο ΝΑΥΑΓΟΣ ΤΗΣ ΚΥΝΘΙΑΣ

(Μυθιστόρημα Ἰουλίου Βὲρν καὶ Ἀνδρέου Λωρῆ)

[Μετάφρ. Δ. Π. Κουρτίδου.]

[Συνέχεια. Βλ. σελ. 419]

Ἐν ᾧ ἡ ἐκ πάγου νῆσος προὐχώρει μεγαλοπρεπῶς πρὸς νότον ῥυμουλκοῦσα τὴν *Ἀλάσκαν*, ἡ θήρα τῶν *οὐγιοὺκ* ἐξηκολούθει συστηματικῶς.

Δὶς τῆς ἡμέρας ναῦται φέροντες ὅπλα καὶ κάμακας, συνοδευόμενοι ὑπὸ πάντων τῶν γροιλανδικῶν κυνῶν, ἀπεβιβάζοντο εἰς τὴν νῆσον καὶ περιεῖργον τὰ ἀμφίβια ὑπνοῦντα ἐν τρώγλαις. Ἐφόνευον δ' αὐτὰ διὰ σφαίρας κατὰ τοῦ ὠτὸς βαλλομένης, καὶ κατέτεμνον, ἀφῄρουν τὸ στέαρ, διὰ τῶν ἑλκήθρων κομίζοντες αὐτὸ εἰς τὴν *Ἀλάσκαν*. Ἐκ τῆς εὐχεροῦς καὶ γονίμου ἐκείνης θήρας μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας τὰ ἐνθέμια ὑπερεπληρώθησαν λίπους οὐγιούκ.

Ἡ *Ἀλάσκα* ὑπὸ τῆς νήσου ῥυμουλκουμένη εὑρίσκετο τότε ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ μοίρᾳ ἀνατολικοῦ μήκους ἐπὶ τῆς ἑβδομηκοστῆς τετάρτης παραλλήλου, τουτέστιν εἶχεν ὑπερβῇ τὴν Νέαν Ζέμβλην.

Ἡ κρυσταλλόπηκτος νῆσος εἶχεν ὑπολειφθῇ τότε ἡμίσεια μόλις τῆς ἀρχικῆς, τὸ δὲ λοιπὸν αὐτῆς ῥαγισθὲν ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, διασχισθὲν ὑπὸ βαθειῶν ῥαγάδων ἐκινδύνευε 'ν ἀποσπασθῇ. Ἐπλησίαζεν ἡ στιγμὴ καθ' ἣν ἡ μεγάλη νῆσος ἔμελλε νὰ καταθρυμματισθῇ. Ὁ Ἔρικ δὲν ἀνέμεινε τοῦτο, ἀλλὰ διέταξε ν' ἀνασπασθῇ ἡ ἄγκυρα καὶ νὰ διευθυνθῶσι πρὸς δυσμάς.

Τὸ στέαρ τοῦ *οὐγιοὺκ* ἀμέσως ἐντεθὲν ἐν τῇ ἐπὶ τούτῳ ἑστίᾳ ἣν ἔφερεν ἡ *Ἀλάσκα* μετὰ μικροῦ μέρους γαιανθράκων ἀπετέλεσεν ἐξαίρετον καύσιμον ὕλην. Μόνον ἐλάττωμα εἶχεν ὅτι καθίστα πιναρὸν τὸν καπνοδόχον καὶ ὅτι οἱ ναῦται ἠναγκάζοντο νὰ καθαίρωσιν αὐτὸν καθ' ἑκάστην. Ἡ δὲ ὀσμὴ αὐτοῦ, ἥτις βεβαίως θὰ δυσηρέστει μεγάλως μεσημβρινοὺς ἐμπλέοντας, ὑπὸ τοῦ σουηδικοῦ ἐκείνου πληρώματος ἐθεωρεῖτο δευτερεῦον ὅλως μειονέκτημα.

Οὕτως ἡ *Ἀλάσκα* ἠδυνήθη νὰ μείνῃ ὑπὸ ἀτμὸν μέχρι τῆς τελευταίας ὥρας, νὰ διανύσῃ ταχέως, καίπερ ἀντιπρώρων πνεόντων ἀνέμων, τὸ ἀποχωρίζον αὐτὴν ἔτι ἐκ τῶν θαλασσῶν τῆς Εὐρώπης διάστημα καὶ νὰ φθάσῃ τὴν 5 Σεπτεμβρίου κατέναντι τοῦ Βορείου Ἀκρωτηρίου τῆς Νορβηγίας, χωρὶς κἂν νὰ σταθμεύσῃ εἰς Τρομσόην, ἔνθα ἠδύνατο νὰ προσορμισθῇ ἐν ἀνάγκῃ. Ἐξακολουθήσασα δὲ συντόνως τὸν πλοῦν αὐτῆς περιέκαμψε τὴν σκανδιναυικὴν χερσόνησον, διῆλθεν αὖθις τὸν Σκαγεράκην καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἀφετηρίαν αὐτῆς.

Τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ Σεπτεμβρίου ἠγκυροβόλησε πρὸ τῆς Στοκόλμης, ἐν αὐτοῖς ἀκριβῶς τοῖς ὕδασιν, ἐξ ὧν εἶχεν ἀπάρῃ τὴν δεκάτην τοῦ παρελθόντος Φεβρουαρίου.

Οὕτω λοιπὸν συνετελέσθη εἰς ἑπτὰ μῆνας καὶ τέσσαρας ἡμέρας ὁ πρῶτος περὶ τὸν πόλον περίπλους ὑπὸ εἰκοσιδιετοῦς θαλασσοπόρου.

Τὸ μέγα τοῦτο γεωγραφικὸν κατόρθωμα, ὅπερ συνεπλήρωσε καὶ ἐπεκύρωσεν εὐθὺς ἀμέσως τὴν μεγάλην τοῦ Νόρδενσκιολδ ἀποστολήν, ἔμελλε μετ' οὐ πολὺ νὰ διαφημισθῇ ἀνὰ τὸν κόσμον. Ἀλλὰ τότε αἱ ἐφημερίδες καὶ τὰ περιοδικὰ δὲν εἶχον ἔτι ἐξάρῃ τὴν μεγάλην αὐτοῦ σημασίαν. Μόνον εἰδικοί τινες ἐπιστήμονες ἠδύναντο νὰ ἐκτιμήσωσι κατ' ἀξίαν τὸν περίπλουν ἐκεῖνον, ἄτομον δέ τι γνωστὸν ἡμῖν, ἡ Κάζα, οὐδ' ὑπώπτευσε κἂν τὴν ἀξίαν ταύτην.

Ἔπρεπε νὰ ἴδῃ τις τὸ ἀλαζονικὸν μειδίαμα δι' οὗ ὑπεδέξατο τὴν ἀφήγησιν τῶν κατὰ τὴν ἀποστολὴν γενομένων.

— Μοῦ φαίνεται ἀκαταλόγιστον νὰ ὑπάγῃ κανεὶς ἑκουσίως νὰ ἐκτεθῇ εἰς τοιούτους κινδύνους! εἶπεν ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως.

Ἅμα δὲ τῇ πρώτῃ εὐκαιρίᾳ προσεῖπεν εἰς τὸν Ἔρικ·

— Τέλος πάντων ἐγλυτώσατε πλέον ἀπὸ τὴν ὀχληρὰν ἐκείνην ὑπόθεσιν τώρα ὅπου ὁ περίφημος Ἰρλανδὸς ἀπέθανε!

Ποία διαφορὰ τῆς ξηρᾶς ταύτης καὶ περιφρονητικῆς ἐπικρίσεως πρὸς τὴν πλήρη ἐνθουσιασμοῦ καὶ στοργῆς ἐκτίμησιν ἣν μετ' ὀλίγον ἔλαβεν ἐκ Νορόης ὁ Ἔρικ! Ἡ Βάνδα διηγεῖτο πρὸς αὐτὸν πόσον ἀγωνιωδῶς διῆλθον ἡ μήτηρ της καὶ αὕτη τοὺς μακροὺς ἐκείνους μῆνας· ἡ σκέψις αὐτῶν παρηκολούθει ἀκαταπαύστως τοὺς θαλασσοπόρους, νῦν δὲ ἦσαν εὐδαιμονέσταται διότι αἰσίως ἐπανέκαμψαν!... Ἂν ἐκ τῆς ἀποστολῆς δὲν ἀπεκόμισεν ὅσα προσεδόκα ὁ Ἔρικ, δὲν ἔπρεπε νὰ θλίβηται ὑπερμέτρως. Ὁ Ἔρικ ἐγίνωσκε κάλλιστα ὅτι, ἐν ἐλλείψει τῆς ἀληθοῦς αὐτοῦ οἰκογενείας, εἶχεν ἑτέραν ἐν τῷ πτωχῷ νορβηγικῷ χωρίῳ, θερμῶς ἀγαπῶσαν αὐτόν. Εἶχεν ἄρά γε σκοπὸν νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν οἰκογένειαν ἐκείνην, ἥτις ἐξηκολούθει θεωροῦσα αὐτὸν ὡς μέλος της, ἀδυνατοῦσα νὰ τὸν ἀπαρνηθῇ; Βεβαίως, ἂν τὸ ἐπεθύμει, θὰ εὕρισκε διαθέσιμον μικρὸν πρὸς τοῦτο χρόνον... Οὗτος ἦτο ὁ διακαὴς πόθος τῆς θετῆς αὐτοῦ μητρὸς καὶ τῆς ἀδελφῆς του Βάνδας κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Ἐν τῇ ἐπιστολῇ εὗρεν ὁ Ἔρικ τρία ὡραῖα ἀνθύλλια τοῦ παρὰ τὸν ὁρμίσκον λειμῶνος, ἐν τῷ ἀρώματι δ' αὐτῶν ἐνόμισεν ὅτι ἐπανεύρισκε τὴν ἀμέριμνον αὐτοῦ καὶ φαιδρὰν παιδικὴν ἡλικίαν. Ὤ! πόσον ἡ ἔνδειξις ἐκείνη τῆς ἀγάπης παρεμύθησε τὴν τεθλιμμένην καρδίαν του ἐμπνεύσασα εἰς αὐτὸν καρτερίαν πρὸς ὑπομονὴν τῆς ἐκ τῆς ἀποτυχίας τοῦ τελικοῦ τῆς ἀποστολῆς σκοποῦ πικρίας!

Ἐν τούτοις μετ' ὀλίγον τὸ ἐπιχείρημα ἐξετιμήθη δεόντως. Ὁ πλοῦς τῆς *Ἀλάσκας* ἦτο γεγονὸς ἐξίσου μεγαλεπήβολον ὅσον καὶ ὁ τῆς *Βέγας*. Τὸ ὄνομα τοῦ Ἔρικ συνεδέετο πανταχόθεν πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ Νόρδενσκιολδ. Αἱ ἐφημερίδες περιέγραφον διὰ μακρῶν τὸν πρῶτον περὶ τὸν πόλον περίπλουν. Τὰ ἐν τῷ λιμένι τῆς Στοκόλμης παντοεθνῆ πλοῖα ἐσημαιοστολίσθησαν ἐκ συμφώνου πρὸς τιμὴν τῆς ναυτικῆς ἐκείνης νίκης. Ὁ Ἔρικ ἔκπληκτος καὶ τεθορυβημένος ἐκ τῶν τιμητικῶν ἐκδηλώσεων, ἀπήλαυεν ἐνθουσιώδους καὶ θριαμβευτικῆς πανταχοῦ ὑποδοχῆς. Ἐπιστημονικὰ σωματεῖα προσήρχοντο ἐν σώματι ὅπως προσαγορεύσωσι τὸν κυβερνήτην καὶ τὸ πλήρωμα τῆς *Ἀλάσκας*, ἡ δὲ βουλὴ προέτεινε τὴν ἀπονομὴν εἰς αὐτοὺς ἐθνικῆς ἀμοιβῆς.

Ἐδυσφόρει διὰ τοὺς ἐπαίνους τούτους ὁ Ἔρικ διότι συνειδὼς ὅτε εἰς τὸ ἔργον ἐκεῖνο παρωρμήθη ἐξ ἀτομικῶν πρὸ πάντων λόγων, ἀπέστεργε τὴν ἐξ αὐτοῦ δόξαν ἣν κρίνων εὕρισκε τοὐλάχιστον ὑπερβολικήν. Ὅθεν ἐδράξατο τῆς πρώτης παρουσιασθείσης εὐκαιρίας ὅπως πεπαρρησιασμένως εἴπῃ ὅτι εἰς τὰς πολικὰς θαλάσσας μετέβη— ἀστοήσας ἄλλως τοῦ σκοποῦ — ὅπως ἀνακαχλύψῃ τὸ μυστήριον τῆς καταγωγῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ ναυαγίου τῆς *Κυνθίας*.

Ἡ εὐκαιρία παρουσιάσθη ὑπὸ τὴν μορφὴν ἀγενείου νεανίσκου, ζωηροτάτου καὶ πνευματώδους, καινολόγου μιᾶς τῶν πρώτων ἐφημερίδων τῆς Στοκόλμης, ζητήσαντος ἐπὶ τῆς *Ἀλάσκας* συνέντευξιν παρὰ τοῦ νεαροῦ θαλασσοπόρου. Ὁ ἐπιτήδειος ἐφημεριδογράφος ἐσκόπει νὰ λάβῃ τεχνηέντως παρὰ τοῦ θύματός του τὰ στοιχεῖα ἑκατονταστίχου βιογραφίας, βεβαίως δὲ δὲν ἠδύνατο νὰ εὕρῃ ἄνθρωπον προθυμότερον εἰς τὸ νὰ ὑποστῇ τὴν ἀνάκρισιν ἐκείνην. Ὁ Ἔρικ ἐδίψα νὰ εἴπῃ τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ διακηρύξῃ ὅτι δὲν ἦτο ἄξιος νὰ ἐκλαμβάνηται ὡς Χριστοφόρος Κολόμβος.

Ἀφηγήθη λοιπὸν πάντα, περιέγραψε λεπτομερῶς πῶς εὑρέθη ἐν τῇ θαλάσσῃ ὑπὸ πτωχοῦ τινος ἁλιέως, καὶ ἐπαιδαγωγήθη ὑπὸ τοῦ Μαλαρίου, πῶς ἤχθη εἰς Στοκόλμην ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ Σβαρυεγκρόνα, καὶ πῶς ἐγνώσθη ὅτι ὁ Πατρίκιος Ὀδόνογαν ἐγίνωσκε πιθανῶς τὴν λύσιν τοῦ μυστηριώδους αἰνίγματος, πῶς ἔμαθον ὅτι εὑρίσκετο ἐπὶ τῆς *Βέγας* καὶ πῶς μετέβησαν πρὸς ἀναζήτησίν του, πῶς ἠναγκάθησαν νὰ μεταβάλωσι πλοῦν καὶ εἶτα νὰ προχωρήσωσι μέχρι τῆς νήσου Διακόβης, μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Τσελύνσκιν... Ταῦτα πάντα ἔλεγεν ὁ Ἔρικ ὅπως παύσῃ θεωρούμενος ὡς ἥρως, ἔλεγεν αὐτὰ διότι ἡσχύνετο νῦν βλέπων ἑαυτὸν οὕτως ἐπευφημούμενον δι' ἔργον ὅπερ ἐφαίνετο αὐτῷ ἁπλούστατον καὶ φυσικώτατον.

Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ἡ μολυβδὶς τοῦ καινολόγου Σκιρρελίου ἔτρεχεν ἐπὶ τοῦ χάρτου μετὰ στενογραφικῆς ταχύτητος, σημειοῦσα πιστῶς τὰς χρονολογίας, τὰ ὀνόματα, τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας. Ὁ Σκιρρέλιος περιχαρὴς ἀνελογίζετο ὅτι οὐχὶ ἑκατὸν μόνον ἀλλὰ πεντακοσίων ἢ ἑξακοσίων στίχων βιογραφίαν ἔμελλε νὰ ἐξαγάγῃ ἐκ τῆς ἐξομολογήσεως ἐκείνης. Καὶ ὁποίαν βιογραφίαν! Συγκινητικήν, περιπετειώδη, δραματικὴν ὡς μυθιστόρημα!

Τὴν ἐπαύριον ἡ ἀφήγησις ἐκείνη ἐπλήρου τρεῖς στήλας τῆς μάλιστα διαδεδομένης σουηδικῆς ἐφημερίδος. Ὡς δὲ συμβαίνει πάντοτε σχεδὸν ἐν τοιαύταις περιστάσεσι, ἡ εἰλικρίνεια τοῦ Ἔρικ οὐ μόνον δὲν ἐμείωσε τὴν ἀξίαν αὐτοῦ ἀλλὰ τοὐναντίον μεγαλειτέραν ἀνέδειξεν αὐτὴν διὰ τῆς ἐκφαινομένης μετριοφροσύνης καὶ τοῦ ῥομαντικοῦ ἐνδιαφέροντος, ὅπερ ἐνεῖχεν ἡ ἱστορία τοῦ βίου του. Ἡ περιεργία τοῦ κοινοῦ ἐξήφθη εἰς τὸ ἔπακρον, ἡ δὲ παμφάγος δημοσιογραφία εὗρεν ἐξαίρετον τροφήν. Αἱ βιογραφικαὶ ἐκεῖναι λεπτομέρειαι, μεταφρασθεῖσαι μετ' ὀλίγον εἰς πάσας τὰς γλώσσας, δὲν ἐβράδυναν νὰ περιέλθωσι τὴν Εὐρώπην.

Οὕτω δ' ἔφθασαν εἰς Παρισίους καὶ εἰσέδυσαν ἑσπέραν τινὰ διὰ γαλλικῆς ἐφημερίδος εἰς κοσμίαν αἴθουσαν κειμένην ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Βαρέν, ἐν τῷ δευτέρῳ ὀρόφῳ παλαιοῦ μεγαλοπρεποῦς οἴκου.

Ἐν τῇ αἰθούσῃ ἐκείνῃ εὑρίσκετο γυνή τις μελανείμων καὶ λευκόθριξ, εἰ καὶ νέα ἔτι, ἧς ἅπαν τὸ παράστημα ἐμαρτύρει ἄληστον πένθος. Καθημένη ὑπὸ τὸν καταυγαστῆρα τοῦ λαμπτῆρος ἐκέντα μηχανικῶς ἐργόχειρόν τι, ἐν ᾧ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς προσηλοῦντο ἐν τῇ σκιᾷ εἰς ἀνάμνησίν τινα ὀδυνηράν.

Ἐτέρωθεν τῆς τραπέζης ὑψηλὸς γέρων διεξήρχετο ἀδιαφόρως τὴν ἐφημερίδα ἣν πρὸ μικροῦ εἶχε κομίσῃ αὐτῷ ὁ οἰκέτης.

Ὁ γέρων οὗτος ἦτο ὁ Δουρριέν, ἐπίτιμος γενικὸς πρόξενος καὶ εἷς τῶν γραμματέων τῆς Γεωγραφικῆς ἑταιρίας, ἐκεῖνος ἀκριβῶς ὅστις εἶχεν εὑρεθῇ ἐν Βρέστῃ, κατὰ τὴν ἐκεῖθεν διάβασιν τῆς *Ἀλάσκας*.

Τούτου ἕνεκα βεβαίως τὸ ὄνομα τοῦ Ἔρικ εἵλκυσεν ἰδίως τὴν προσοχὴν αὐτοῦ διότι ὡς ἀνέγνω τὸ περὶ τοῦ νεαροῦ σουηδοῦ θαλασσοπόρου βιογραφικὸν ἄρθρον, ἐρρίγησεν. Εἶτα δ' ἀνέγνω καὶ πάλιν τὸ ἄρθρον ἐκεῖνο διὰ συντόνου προσοχῆς. Κατὰ μικρὸν μεγάλη ὠχρότης διεχύθη ἐπὶ τοῦ ὠχροῦ ἤδη προσώπου αὐτοῦ. Αἱ χεῖρές του κατελήφθησαν ὑπὸ νευρικοῦ τρόμου. Τοσούτῳ δὲ κατάδηλος ἐγένετο ἡ ταραχὴ αὐτοῦ, ὥστε δὲν διέφυγε τὴν σιγηλὴν αὐτοῦ σύντροφον.

— Πατέρα, τί ἔχετε; ἠρώτησε μετ' ἄκρας στοργῆς.

— Νο... νομίζω ὅτι πολὺ ὀγρήγορα ἤναψαν τὴν θερμάστραν!.. Θὰ ὑπάγω εἰς τὸ γραφεῖόν μου ν' ἀναπνεύσω ὀλίγον... Δὲν εἶνε τίποτε!.. ἁπλῆ περαστικὴ κακοδιαθεσία!.. ἀπήντησεν ὁ Δουρριὲν ἐγερθεὶς ὅπως μεταβῇ εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον.

Οἱονεὶ τυχαίως συμπαρέλαβε καὶ τὴν ἐφημερίδα, ἣν ἐκράτει ἐν τῇ χειρί. Ἂν ἡ θυγάτηρ του ἠδύνατο νὰ ἀναγνώσῃ ἐν τῷ νῷ αὐτοῦ θὰ ἔβλεπεν ὅτι ἐν μέσῳ τῆς συγκρούσεως ἐλπίδων καὶ φόβων ἐπεκράτει στερρὰ ἀπόφασις ν' ἀφαιρέσῃ τὴν ἐφημερίδα ἐκείνην ἀπὸ τῶν βλεμμάτων της.

Πρὸς στιγμὴν ἐνόμισε καλὸν νὰ παρακολουθήσῃ τὸν πατέρα αὐτῆς εἰς τὸ σπουδαστήριόν του. Ἀλλ' εἶδεν εὐκρινῶς ὅτι ἐπεθύμει νὰ μείνῃ μόνος καὶ ὑπέκυψεν εἰς τὴν ἰδιοτροπίαν αὐτοῦ. Μετ' ὀλίγον ἄλλως ἀνεθάρρησεν ἀκούσασα βαδίζοντα αὐτὸν μεγάλοις βήμασιν, ἀνοίγοντα καὶ κλείοντα τὰ παράθυρα.

Μετὰ μίαν μόνον ὥραν ἀπεφάσισε νὰ ὑπανοίξῃ τὴν θύραν, ὅπως ἴδῃ τί ἔπραττεν ὁ Δουρριέν. Εἶδε δ' αὐτὸν καθήμενον παρὰ τὸ γραφεῖόν του καὶ γράφοντα ἐπιστολήν.

Τοῦτο μόνον δὲν εἶδεν, ὅτι γράφων εἶχε πλήρεις δακρύων τοὺς ὀφθαλμούς!...

ΚΒ'

Ἐπιστολὴ ἐκ Παρισίων.

Ὁ Ἔρικ ἀπὸ τῆς ἐπιστροφῆς του εἰς Στοκόλμην ἐλάμβανε σχεδὸν καθ' ἑκάστην πανταχόθεν τῆς Εὐρώπης πολυαρίθμους ἐπιστολάς. Ὁτὲ μὲν ἐπιστημονικὰ σωματεῖα ἢ ἰδιῶται ἀπέτεινον αὐτῷ συγχαρητήρια, ὁτὲ δὲ ξέναι κυβερνήσεις τῷ ἀπένεμον παράσημα ἢ ἔμποροι ἐξητοῦντο παρ' αὐτοῦ πληροφορίας ὠφελίμους. Ἥκιστα λοιπὸν ἐξεπλάγη λαβὼν πρωΐαν τινὰ δύο ἐπιστολὰς ἐκ Παρισίων.

Ἡ μὲν πρώτη ἦτο πρόσκλησις τῆς Γαλλικῆς γεωγραφικῆς ἑταιρίας προσκαλούσης αὐτὸν καὶ τοὺς συμπλωτῆράς του εἰς Παρισίους ὅπως λάβῃ ἀντιπροσώπως τὸ μέγα μετάλλιον τῆς τιμῆς ὅπερ ἀπενεμήθη ἐν ἐκτάκτῳ συνεδρίᾳ «εἰς τὸν ἐπιτελέσαντα τὸν πρῶτον περὶ τὸν πόλον περίπλουν κατὰ τὰς ἀρκτικὰς θαλάσσας.»

Ἡ δευτέρα ἐπιστολὴ συνεκίνησε σφόδρα τὸν Ἔρικ ὡς ἔλαβεν αὐτὴν ἀνὰ χεῖρας· ἀντὶ σφραγίδος ἔφερεν ἐπὶ τοῦ ὀπισθίου μέρους τοῦ φακέλλου κεχαραγμένον σύμβολον καὶ τ' ἀρκτικὰ Ε. Δ. περιβαλλόμενα ὑπὸ τοῦ ἐμβλήματος Semper idem...

Τ' ἀρχικὰ ταῦτα καὶ τὸ ἔμβλημα ἐπανελαμβάνοντο ἐν τῇ γωνίᾳ τῆς ἐν τῷ φακέλλῳ ἐπιστολῆς, ἥτις ἦν τοῦ Δουρριέν. Ἡ ἐπιστολὴ δὲ περιεῖχε τὰ ἑπόμενα:

«Ἀγαπητόν μου τέκνον, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς δώσω τὸ ὄνομα τοῦτο, διότι πιθανὸν νὰ ἔχω τὸ δικαίωμα. Πρὸ ὀλίγου ἀνέγνων εἰς γαλλικὴν ἐφημερίδα βιογραφικήν τινα σημείωσιν μεταφρασθεῖσαν ἐκ τοῦ σουηδικοῦ, ἥτις μὲ συνετάραξε περισσότερον ἀφ' ὅ,τι δύναμαι νὰ περιγράψω. Ἡ σημείωσις αὕτη ἀποβλέπει εἰς ὑμᾶς. Ἂν εἶνε ἀξιόπιστα ὅσα διηγεῖται, ἐξάγεται ὅτι εὑρέθητε ἐν τῇ θαλάσσῃ πρὸ εἴκοσι δύο ἐτῶν ὑπό τινος νορβηγοῦ ἁλιέως τῶν πέριξ τοῦ Βέργκεν ἐπ ἰσωσιβίου φέροντος τὸ ὄνομα *Κυνθία*, ὅτι ὁ πρὸς τὸν πόλον πλοῦς ὑμῶν κύριον σκοπὸν εἶχε τὴν ἀνεύρεσιν ναύτου τινὸς τοῦ πλοίου ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἐναυάγησε τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1858 κατέναντι τῶν Φεροῶν νήσων, καὶ ὅτι τέλος οὐδὲν περὶ τούτου ἠδυνήθητε νὰ μάθητε.

«Ἂν ταῦτα πάντα εἶνε ἀληθῆ, (ὦ! τί θὰ ἔδιδον ὅπως ὦσιν ἀληθῆ!) σᾶς παρακαλῶ θερμῶς λεπτὸν νὰ μὴ βραδύνητε, ἀλλ' ἀμέσως νὰ τρέξητε εἰς τὸ τηλεγραφεῖον καὶ νὰ μοὶ τὸ ἀναγγείλητε.

«Διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τέκνον μου— φαντασθῆτε τὴν ἀνυπομονησίαν μου, τὴν ἀγωνίαν μου καὶ τὴν χαράν μου!—ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει εἶσθε ἔγγονός μου, ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ἐνόμιζα διὰ παντὸς ἀπολεσθέντα, ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ἡ θυγάτηρ μου, ἡ δυστυχής μου θυγάτηρ, συντετριμμένην ἔχουσα φεῦ! τὴν καρδίαν ὑπὸ τοῦ δράματος τῆς *Κυνθίας*, καλεῖ εἰσέτι καὶ ἀναζητεῖ καθ' ἑκάστην,—τὸ μονογενὲς τέκνον της, τὸ μειδίαμα, ἡ παρηγορία καὶ εἶτα ἡ ἀπελπισία τῆς χηρείας της!...

«Νὰ σᾶς ἐπανεύρωμεν, νὰ σᾶς ἐπανεύρωμεν ζῶντα καὶ ἔνδοξον, ὦ, τί εὐτύχημα ἔκτακτον καὶ ὑπέρμεγα!... Δὲν τολμῶ νὰ τὸ πιστεύσω πρὶν ἓν σας νεῦμα μοὶ τὸ ἐπιβεβαιώσῃ!... Καὶ ὅμως τώρα φαίνεται πιθανώτατον!... Αἱ λεπτομέρειαι καὶ αἱ χρονολογίαι συμφωνοῦσιν ἀκριβέστατα!... Ἡ φυσιογνωμία καὶ τὸ παράστημα ὑμῶν μοὶ ἐνθυμίζουσιν εὐκρινῶς τὰ τοῦ δυστυχοῦς γαμβροῦ μου. Τὴν πρώτην καὶ μόνην ἡμέραν καθ' ἣν συνηντήθημεν αἰφνιδία καὶ βαθεῖα συμπάθεια μὲ εἵλκυσε πρὸς ὑμᾶς!...

«Μίαν λέξιν, μίαν λέξιν, ἀμέσως διὰ τοῦ τηλεγράφου!... Δὲν θὰ ζῶ μέχρι τῆς ἐλεύσεως τοῦ τηλεγραφήματος τούτου. Εἴθε νὰ μοὶ κομίσῃ τὴν ἀπάντησιν ἣν προσδοκῶ, ἣν τόσον ἐνθέρμως ποθῶ. Εἴθε νὰ φέρῃ εἰς τὴν δυστυχῆ μου θυγατέρα καὶ εἰς ἐμὲ εὐτύχημα ὅπερ θὰ ῥίψῃ εἰς λήθην ὁλόκληρον ζωὴν θλίψεως καὶ δακρύων!

Ε. Δουρριέν.

Ἐπίτιμος γενικὸς πρόξενος
104, ὁδὸς Βαρέν, Παρίσιοι.

Μετὰ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης συνήπτετο καὶ δικαιολογητικὴ ἔκθεσις ἣν ὁ Ἔρικ ἀνέγνω ἁπλῆστως. Ἦτο ἰδιόγραφος ἐπίσης τοῦ Δουρριὲν καὶ εἶχεν οὕτω:

«Ἤμην πρόξενος τῆς Γαλλίας ἐν Νέᾳ Αὐρηλίᾳ, ὅτε ἡ μονογενὴς θυγάτηρ μου ὑπανδρεύθη νέον τινὰ γαλλον ὀνόματι Γεώργιον Δουρριέν, ἀπώτατον συγγενῆ ἡμῶν, καταγόμενον ὁμοίως ἐκ Βρετάνης. Ὁ Γεώργιος Δουρριὲν ἦτο μεταλλωρύχος, εἶχε δ' ἔλθῃ εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας πρὸς ἐκμετάλλευσιν πηγῆς τινος πετρελαίου πρὸ μικροῦ ἀνακαλυφθείσης, σκοπῶν νὰ διαμείνῃ ἐν αὐταῖς ἐπί τινα ἔτη. Φιλοξενηθεὶς ἐν τῇ οἰκογενείᾳ μου ἕνεκα τῆς ἀξίας αὐτοῦ καὶ τοῦ ὀνόματος, καὶ τῆς φιλίας ἥτις μὲ συνέδεε κατὰ τὴν νεότητά μου πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ, ἐζήτησε τὴν θυγατέρα μου εἰς γάμον, τὴν δ' αἴτησίν του ἐδέχθην μετὰ χαρᾶς. Ὀλίγον μετὰ τὸν γάμον τοῦτον μετετέθην εἰς Ῥήγαν, ἐπειδὴ δὲ ὁ γαμβρός μου ἠναγκάζετο ὑπὸ μεγάλων συμφερόντων νὰ διαμείνῃ ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις, ἐδεήσε ν' ἀποχωρισθῶ τῆς θυγατρός μου. Ἐγένετο μήτηρ καὶ τὸ παιδίον ἔλαβε τὰ βαπτιστικὰ ὀνόματα τοῦ πατρός του καὶ ἐμοῦ καὶ ὠνομάσθη *Αἰμίλιος—Ἐρρῖκος—Γεώργιος*.

«Μετὰ ἓξ μῆνας ὁ γαμβρός μου ἀπέθανεν αἴφνης ἐξ ἐκρήξεώς τινος. Ἡ δυστυχὴς θυγάτηρ μου, χήρα εἰκοσαέτις μόλις, τακτοποιήσασα τὰς ὑποθέσεις της ἀπῆλθεν ἐκ Νέας Ὑόρκης ἐπὶ τῆς *Κυνθίας* μεταβαίνουσα εἰς Ἀμβοῦργον, ὅπως ἔλθῃ εἰς συνάντησίν μου διὰ τῆς εὐθυτέρας ὁδοῦ.

« Τῇ 7 Ὀκτωβρίου 1858 ἡ Κυνθία ἐναυάγησε πρὸς ἀνατολὰς τῶν Φεροῶν νήσων. Τὰ αἴτια τοῦ ναυαγίου τούτου ἐθεωρήθησαν ἔπειτα ὕποπτα, ἔμειναν δὲ μέχρι τοῦδε ἀνεξήγητα. Τὸ βέβαιον ὅμως εἶνε ὅτι ἐν μέσῳ τοῦ δυστυχήματος, τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς καθ' ἣν οἱ ἐμπλέοντες εἰσήρχοντο ἐν σπουδῇ εἰς τὴν ἄκατον, ὁ ἔγγονός μου, ἑπτάμηνον βρέφος, ὅπερ ἡ μήτηρ του πρὸ μικροῦ εἶχε προσδέσῃ εἰς σωσίβιον, ὠλίσθησεν ἢ ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐξηφανίσθη ἁναρπασθὲν ὑπὸ τῶν κυμάτων.

Ἡ θυγάτηρ μου ἀλλοφρονήσασα ἐπὶ τῷ φρικώδει ἐκείνῳ θεάματι ἤθελε νὰ ὁρμήσῃ εἰς τὰ κύματα. Ἐσώθη δὲ διὰ τῆς βίας, ῥιφθεῖσα λιπόθυμος εἰς ἐφόλκιον, ἐν ᾧ εὑρίσκοντο τρεῖς ἄνδρες, καὶ ὅπερ μόνον ἐσώθη ἐκ τοῦ ναυαγίου. Τὸ ἐφόλκιον προσεπέλασε, μετὰ τεσσαράκοντα ἐννέα ὥρας εἰς μίαν τῶν Φεροῶν νήσων· ἐκεῖθεν δ' ἔφθασε πρός με ἡ θυγάτηρ μου μετὰ θανάσιμον προσδοκίαν ἑπτὰ ἑβδομάδων, διὰ τῆς ἀφοσιώσεως ναύτου τινὸς ὅστις σώσας μοὶ ἐπανήγαγεν αὐτήν. Ὁ ἐξαίρετος ἐκεῖνος ἀνὴρ Τζὼν Δέμμαν καλούμενος ἀπέθανεν ἔπειτα ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ μου, ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ.

Καίτοι οὐδεμίαν ἐλπίδα εἴχομεν περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ δυστυχοῦς βρέφους, ἐν τούτοις ἐπεχείρησα ἐρεύνας εἰς τὰς Φερόας νήσους, εἰς τὰς Σχετλανδικὰς νήσους καὶ ἐπὶ τῆς Νορβηγικῆς ἀκτῆς πρὸς βορρᾶν τοῦ Βέργκεν. Ἡ ἰδέα ὅτι τὸ λίκνον ἐχώρησε πορρωτέρω μᾶς ἐφαίνετο ἀπαράδεκτος. Ἐν τούτοις μετὰ τρία μόνον ἔτη παρήτησα πᾶσαν ἔρευναν, ἀφ' οὗ δὲ δὲν ἐπεσκέφθην καὶ τὴν Νορόην, τὸ χωρίον τοῦτο θὰ εἶνε πάντως λίαν ἀπόκεντρον, οὐδεμίαν συγκοινωνίαν ἔχον πρὸς τοὺς συχναζομένους λιμένας.

Ἀπολέσας πλέον πᾶσαν ἐλπίδα ἀφωσιώθην ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν θυγατέρα μου, ἧς ἡ φυσικὴ καὶ ἠθικὴ ὑγίεια ἀπῄτουν μεγάλας προφυλάξεις. Ἐπέτυχον ν' ἀποσταλῶ πρόξενος εἰς τὴν Ἀνατολὴν ὅπως διασκεδάσω τὴν αἰωνίαν θλῖψίν της διὰ περιηγήσεων καὶ ἐπιστημονικῶν ἐκδρομῶν. Ἐγένετο ἡ ἀχώριστος συνεργάτις πάντων τῶν ἔργων μου, ἀλλ' οὐδέποτε κατώρθωσα νὰ θεραπεύσω τὴν ἀνίατον αὐτῆς μελαγχολίαν. Τέλος πρὸ δύο ἐτῶν ἐζήτησα τὴν σύνταξίν μου καὶ ἐπεστρέψαμεν εἰς τὴν Γαλλίαν. Κατοικοῦμεν ἀλληλοδιαδόχως εἰς Παρισίους, ἢ εἰς τὸν ἐν Βαλφεραί, πλησίον τῆς Βρέστης, παλαιὸν οἰκόν μου.

Πέπρωται ἆρά γε νὰ ἴδωμεν εἰσερχόμενον εἰς αὐτὸν τὸν ἔγγονόν μου, ὃν θρηνοῦμεν ἀπὸ τόσων ἐτῶν; Ἡ ἐλπὶς αὕτη εἶνε τόσον ὡραία ὥστε δὲν τολμῶ νὰ τὴν ἀνακοινώσω ἀπερισκέπτως εἰς τὴν θυγατέρα μου ἐφ' ὅσον δὲν μεταβληθῇ εἰς βεβαιότητα. Ἡ ἀνεύρεσις τοῦ υἱοῦ της ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἀληθῆ νεκρανάστασιν. Ἀλλ' ἂν ἡ πραγματικότης δὲν ἀποβῇ σύμφωνος πρὸς τὸν πόθον ἡμῶν, ἡ διάψευσις τῆς ἐλπίδος θὰ ᾖ σκληροτάτη καὶ θανατηφόρος ἴσως εἰς τὴν θυγατέρα μου.

«Σήμερον ἔχομεν δευτέραν, τὸ προσεχὲς σάββατον, ὡς μοὶ εἶπον ἐν τῷ ταχυδρομείῳ, εἶνε δυνατὸν νὰ ἔχω ἀπάντησιν!...»

Ὁ Ἔρικ δυσχερῶς ἐπέρανε τὴν ἀνάγνωσιν ταύτην, διότι τὰ δάκρυα ἐθάμβουν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. Καὶ οὗτος ὁμοίως ἐφοβεῖτο μὴ ὑπὲρ τὸ δέον ταχέως παραδοθῇ εἰς τὴν ἐλπίδα ἐκείνην. Ἔβλεπεν ὅτι πᾶσαι αἱ πιθανότητες, καὶ αἱ χρονολογίαι, καὶ τῶν γεγονότων ἡ σύμπτωσις, καὶ πᾶσαι αἱ λεπτομέρειαι ἐπεκύρουν τὸ ἀληθὲς τῶν εἰκασιῶν τοῦ γηραιοῦ γεωγράφου. Ἀλλὰ τὸ ὄνειρον ἦτο λίαν γοητευτικὸν καὶ δὲν ἐτόλμα νὰ πιστεύσῃ εἰς αὐτό! Ὁποῖον εὐτύχημα, ν' ἀνεύρῃ συγχρόνως οἰκογένειαν, ἀληθῆ μητέρα, πατρίδα!... καὶ ποίαν πατρίδα!... Ἐκείνην ἣν θὰ ἐξέλεγε κατὰ προτίμησιν ὡς ἐνσαρκοῦσαν τὸ μεγαλεῖον καὶ τὰ ὕψιστα προσόντα τῆς ἀνθρωπότητος, ἐν ᾗ συνηνώθησαν καὶ συνεκορυφώθησαν τὸ πνεῦμα τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ καὶ ἡ φλογερὰ διάνοια τῶν νεωτέρων χρόνων!

Ἐφοβεῖτο μὴ τὸ ὄνειρον ἐκεῖνο μείνῃ ὄνειρον μόνον! Ποσάκις ἤδη εἶχον διαψευσθῇ αἱ ἐλπίδες αὐτοῦ!... Ἴσως ὁ ἰατρὸς διὰ μιᾶς λέξεως θὰ ἐκρήμνιζεν ἀμέσως τὸ θελκτικὸν ἐκεῖνο οἰκοδόμημα. Ἔπρεπε παντως ν' ἀποταθῇ εἰς τὴν κρίσιν αὐτοῦ.

Ὁ ἰατρὸς ἀνέγνω μετὰ προσοχῆς πάντα τὰ ὑποβληθέντα αὐτῷ ἔγγραφα, πολλάκις διακόπτων τὴν ἀνάγνωσιν αὐτοῦ καὶ ἐκβάλλων ἐπιφωνήματα ἐκπλήξεως ἢ χαρᾶς.

— Οὐδ' ἴχνος ἀμφιβολίας ὑπελείπεται πλέον! εἶπε τέλος. Πάντα τὰ τεκμήρια συμφωνοῦσιν ἀκριβέστατα καὶ ὅσα ἀκόμη δὲν ἀναφέρει ὁ Δουρριὲν—τὰ ἀρκτικὰ γράμματα, τὸ ἐπὶ τοῦ ἀθύρματος ἔμβλημα, ἅτινα εἶνε ἀπαράλλακτα μετὰ τῆς ἐπιστολῆς του!...Παιδί μου Ἔρικ, ἡ οἰκογένειά σου εὑρέθη αὐτὴν τὴν φοράν!... Πρέπει ἀμέσως νὰ τηλεγραφήσῃς εἰς τὸν πάππον σου!...

— Ἀλλὰ τί νὰ τῷ εἴπω; ἠρώτησεν ὁ Ἔρικ ὠχρὸς ἐκ χαρᾶς.

— Εἰπέ τῳ ὅτι αὔριον ἀμέσως θὰ ἀναχωρήσῃς διὰ νὰ ὑπάγῃς νὰ ῥιφθῇς εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς μητρός σου καὶ τὴν ἰδικήν του!

Ὁ νεαρὸς κυβερνήτης τῆς *Ἀλάσκας* μόλις προλαβὼν νὰ σφίξῃ ἐπὶ τῆς καρδίας του τὴν χεῖρα τοῦ ἐξαιρέτου ἀνδρός, ἐπέβη ἐν σπουδῇ ἁμάξης τινὸς καὶ μετέβη εἰς τὸ τηλεγραφεῖον.

Αὐθημερὸν ἀπῆλθε τῆς Στοκόλμης, ἀπεβιβάσθη διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς Μαλμό, ἐπὶ τῆς νοτιοδυτικῆς ἀκτῆς τῆς Σουηδίας, διῆλθεν εἰς εἴκοσι λεπτὰ τὸν πορθμὸν, ἐκ Κοπενάγης δ' ἐπέβη τῆς ἁμαξοστοιχίας τῆς Ὁλλανδίας καὶ τοῦ Βελγίου καὶ εἶτα ἐν Βρυξέλλαις τῆς τῶν Παρισίων.

Τὸ σάββατον, τὴν ἑβδόμην μετὰ μεσημβρίαν ὥραν, ἀκριβῶς ἑπτὰ ἡμέρας ἀφ' ἧς ὁ Δουρριὲν εἶχε παραδώσῃ τὴν ἐπιστολήν του εἰς τὸ ταχυδρομεῖον, ἀνέμενε τὸν ἔγγονόν του ἐν τῷ βορείῳ σταθμῷ. Ἀλλεπάλληλα τηλεγραφήματα τοῦ Ἔρικ, ἐκ τῶν διαφόρων σταθμῶν, κατηύναζον τὴν φλογερὰν αὐτοῦ ἀνυπομονησίαν.

Τέλος, ἡ ἁμαξοστοιχία εἰσῆλθε βαρέως ἀσθμαίνουσα ὑπὸ τὸν ὑψηλὸν ὑάλινον θόλον. Ὁ Ἔρικ ὥρμησεν εἰς τὴν ἀγκάλην τοῦ πάππου αὐτοῦ. Τοσοῦτον δὲ εἶχον διὰ τῆς διανοίας συζήσῃ κατὰ τὰς τελευταίας ἐκείνας ἡμέρας ὥστε ἐνόμιζον ἀλλήλους ἀνέκαθεν γνωστοὺς καὶ προσφιλεῖς.

— Ἡ μήτηρ μου; ἠρώτησεν ὁ Ἔρικ.

— Δὲν ἐτόλμησα νὰ τῆς τὰ εἴπω ὅλα ἐφ' ὅσον δὲν σὲ ἔσφιγγον εἰς στῆθός μου, ἀπεκρίθη ὁ Δουρριὲν εἰς ἑνικὸν ἀριθμὸν διὰ μιᾶς μετ' οἰκειότητος ἀποταθεὶς εἰς τὸν ἔγγονόν του.

— Ὥστε δὲν εἰξεύρει τίποτε ἀκόμη;

— Ὑποπτεύει, φοβεῖται, ἐλπίζει! Ἀφ' ὅτου ἔλαβον τὸ τηλεγράφημά σου, τὴν παρασκευάζω ὅσον καλλίτερον δύναμαι εἰς τὴν ἀπροσδόκητον χαράν, ἥτις τὴν περιμένει! Τῇ εἶπον ὅτι σουηδός τις ἀξιωματικός, ὁ νεαρὸς ὕπαρχος τὸν ὁποῖον εἶχεν ἴδῃ ἐν Βρέστῃ, καὶ περὶ τοῦ ὁποίου τῇ ὡμίλησα τοσάκις, μοὶ ὑπέδειξεν ἴχνη τινά.. Ἀμφιβάλλει, διστάζει εἰσέτι, ἀλλὰ πιστεύω ὅτι ἤρχισε νὰ προσδοκᾷ νέον τι! Σήμερον τὸ πρωί, εἰς τὸ πρόγευμα, κατέβαλον ἀληθῆ ἀγῶνα διὰ νὰ κρύψω τὴν ἀνυπομονησίαν μου. Ἐνόησα καλλιστα ὅτι μὲ παρετήρει μετὰ προσοχῆς. Δὶς ἢ τρὶς μάλιστα μοὶ ἐφάνη ὅτι ἔμελλε νὰ μοὶ ζητήσῃ ὁριστικὴν ἐξήγησιν!...Τοῦτο μὲ ἀνησύχει πολύ, τὸ ὁμολογῶ! Ἂν παρεξήγησίς τις, ἂν αἰφνίδιόν τι ἐμπόδιον, ἢ ἀκόμη χειρότερον, ἂν δυστύχημά τι ἐπέσκηπτεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μας! Εἰς τὴν θέσιν μας ὅλα τὰ φοβεῖται κανείς!.. Δι' αὐτὸ ἀπόψε δὲν ἐδείπνησα μαζί της. Προσεποιήθην ὅτι ἔχω ἐργασίαν διὰ τῆς φυγῆς ἀπηλλάγην καταστάσεως ἀφορήτου!

Μὴ ἀναμείναντες τὰς σκευὰς τοῦ Ἔρικ ἐπέβησαν τῆς ἁμάξης ἥτις εἶχε φέρῃ τὸν Δουρριέν.

Ἐν τούτοις ἡ κυρία Δουρριέν, μόνη οὖσα ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς ὁδοῦ Βαρὲν ἀνέμενεν ἀνυπομόνως τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ πατρὸς αὐτῆς. Λίαν ὀρθῶς εἶχε προμαντεύσῃ οὗτος ὅτι κατὰ τὸ γεῦμα ἡ θυγάτηρ του ἔμελλε νὰ ζητήσῃ ὁριστικὰς περὶ τῶν συμβαινόντων ἐξηγήσεις. Ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἡμερῶν ἦτο ἀνήσυχος βλέπουσα τὴν ταραχὴν τοῦ πατρός της, τ' ἀδιάκοπα τηλεγραφήματα, ἃ ἐλάμβανε, τοὺς ὑπαινιγμοὺς οἵτινες ὑπελάνθανον εἰς πάντας τοὺς λόγους αὐτοῦ. Εἰθισμένη εἰς τὸ νὰ ἔχῃ κοινὰς μετ' αὐτοῦ καὶ τὰς ἐλαχίστας σκέψεις καὶ τὰς ἐλαχίστας ἐντυπώσεις, δὲν ἐνόει πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ ἀποκρύπτῃ τι ἀπ' αὐτῆς. Πολλάκις ἤδη μικροῦ δεῖν ἐζήτησε τὴν λύσιν τοῦ αἰνίγματος. Ἀλλ' ἐσίγα βλέπουσα τὸν πατέρα της ἐμμένοντα ἐν τῇ ἀποφάσει του.

— Κάποιαν ἔκπληξιν βεβαίως μοὶ ἑτοιμάζει, εἶχεν εἴπῃ καθ' ἑαυτήν.

Ἀλλὰ κατὰ τὰς δύο ἢ τρεῖς τελευταίας ἡμέρας καὶ ἰδίως τὴν πρωΐαν ζωηροτέραν ἐντύπωσιν ἐνεποίησεν εἰς αὐτὴν τὸ εἶδος τῆς ἀνυπομονησίας ὅπερ ἐξεφαίνετο ἐκ πάντων τῶν κινημάτων τοῦ πατρὸς αὐτῆς, ἡ ἔκφρασις τῆς εὐτυχίας, ἥτις ἐφώτιζε τὸ βλέμμα του, ἡ ἐπιμονὴ μεθ' ἧς ἐπανελάμβανε τοὺς περὶ τοῦ ναυαγίου τῆς *Κυνθίας* ὑπαινιγμούς, οὓς ἐπὶ τόσα ἔτη μετὰ τόσης ἀπέφευγε μερίμνης. Αἴφνης φῶς τι ἐγένετο ἐν αὐτῇ. Ἐνόησεν ἀορίστως ὅτι καινόν τι ἐπέκειτο, ὅτι ὁ πατὴρ αὐτῆς ἐνόμιζε, δικαίως ἢ ἀδίκως, ὅτι ἀνεκάλυψε εὐάρεστα ἴχνη, ὅτι ἴσως ἤρξατο πάλιν ἐλπίζων, ὡς ἄλλοτε ποτέ, ὅτι θ' ἀνεύρῃ τὸ τέκνον της, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν δὲ ὑποπτεύουσα ὅτι τόσον ἐγγὺς ἦν ἡ ἀπροσδόκητος καὶ μεγάλη εὐτυχία ἀπεφάσισε ν' ἀπαιτήσῃ σαφεῖς καὶ ἀκριβεῖς περὶ τῶν συμβαινόντων πληροφορίας.

[Ἕπεται τὸ τέλος.]

Εἴτε διότι ἐκ φύσεως εἶνε αἱ γυναῖκες εὐγενέστεραι τῶν ἀνδρῶν, εἴτε διότι χάριν τοῦ ἀρέσκειν εἰς αὐτὰς τὸ πνεῦμα ἐξυφοῦται καὶ ὡραίζεται, βέβαιον εἶνε ὅτι πλησίον αὐτῶν κυρίως μανθάνει τις τὴν εὐγένειαν.

Εἰς τὴν ἐν Παρισίοις ἐκδιδομένην «Nouvelle Revue» κατεχωρίσθησαν περιοδικῶς μελέται περὶ τῶν κοινωνιῶν πόλεων πρωτευουσῶν τῆς Εὐρώπης ὑπὸ συγγραφέως κρυπτομένου ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Comte Paul Vasili. Ἡ ἀνάγνωσις αὐτῶν ἐνεποίησε ζωηρὰν αἴσθησιν διὰ τὸ πιστὸν τῶν γινομένων παρατηρήσεων καὶ περιγραφῶν παντὸς ὅ,τι ἄξιον λόγου ἔχει καὶ ἰδιάζον ἡ περιγραφομένη κοινωνία. Μέχρι τοῦδε ἐδημοσιεύθησαν καὶ ἐν ἰδίοις τόμοις ἐξεδόθησαν «Ἡ κοινωνία τοῦ Βερολίνου», «Ἡ κοινωνία τῆς Βιέννης», «Ἡ κοινωνία τοῦ Λονδίνου», «ἡ κοινωνία τῆς Μαδρίτης», νῦν δὲ ἐξακολουθεῖ καταχωριζομένη ἐν τῇ «Nouvelle Revue» «Ἡ κοινωνία τῆς Πετρουπόλεως». Ἐκ τῆς «κοινωνίας τοῦ Λονδίνου» θὰ παράσχωμεν τοῖς ἀναγνώσταις τῆς «Ἑστίας» κεφάλαιά τινά, κατεδεικνύοντα πιστὴν εἰκόνα τῆς ἀγγλικῆς κοινωνίας, τῆς τοσοῦτον παραδόξου καὶ ἰδιοτρόπου· ἀρχόμεθα δὲ σήμερον ἀπὸ τῆς ἀπεικονίσεως τοῦ Γλάδστωνος, μεθ' ἣν θέλομεν παραθέσει τὰς τῶν ἄλλων ἐξεχόντων πολιτικῶν προσώπων, εἰς ἃ σήμερον, ὡς ἐκ τῶν πολιτικῶν περιστάσεων τῆς Ἀγγλίας, εἰσὶν ἐστραμμένα τὰ βλέμματα ὅλου τοῦ κόσμου.

Σ. τ. Δ.

ΓΛΑΔΣΤΩΝ

Ἵνα κρίνῃ τις καλῶς τὸν Γλάστωνα, ὃν οἱ φανατικοὶ τῶν ὀπαδῶν του ἐπωνόμασαν *μέγαν πρεσβύτην* (the great old man), αἱ δὲ ἐργατικαὶ τάξεις ἀποκαλοῦσιν ἐπὶ τὸ ἁπλούστερον *Γουλιέλμον τοῦ Λαοῦ* (the people 's William), ὀφείλει νὰ μὴ σπουδάσῃ τὴν τόσον ἐπιφανῆ, τόσον ἰσχυράν, τόσον ἰδιοφυᾶ αὐτὴν ἀτομικότητα μόνον ἐν ταῖς ἀλληλοδιαδόχοις αὐτῆς φάσεσι καὶ ἐν τῇ ἑκάστοτε ἐναλλαγῇ ἀπὸ τῆς ἐξουσίας εἰς τὴν ἀντιπολίτευσιν· ἀπαραίτητον εἶνε νὰ συμπληρώσῃ τὰς παρατηρήσεις αὐτοῦ κρίνων καὶ τὸν ἄλλοτε ἀντίπαλόν του λόρδον Βήκονσφιλδ.

Ἀδύνατον εἶνε νὰ λαλήσῃ τις περὶ τοῦ ἑνὸς χωρὶς ν' ἀναφέρῃ τὸν ἄλλον· ὁ μεταξὺ αὐτῶν ἀνταγωνισμός, ἡ διεξαχθεῖσα πάλη ἀποδίδεται κοινῶς εἰς κομματικὴν ἀντιζηλίαν· ἀλλ' ἡ ἀπόκρυφος ἀφορμὴ ἔγκειται εἰς τὴν διαφορὰν τοῦ χαρακτῆρος τῶν δύο ἀνδρῶν, τόσον ἀνομοίων σωματικῶς καὶ ἠθικῶς, ὥστε ἀναγκαίως καὶ μοιραίως ὤφειλον νὰ τραπῶσιν ἑκάτερος εἰς ἀντίθετον δρόμον.

Ὁ λόρδος Βήκονσφιλδ, λεπτοφυής, ὑψηλός, ἀριστοκρατικὸν ἔχων τὸ ἦθος, φέρων ἕνα βόστρυχον κυρτὸν κομματοειδῆ ἐπὶ τοῦ μετώπου, εἶχε τὸ βλέμμα ἐσβεσμένον ἐκ τῆς χαυνώσεως καὶ τῆς ὀνειροπολήσεως· τὸ στόμα του ἦτο ἐπωδύνως συνεσπασμένον ἐκ τῶν ἐπιπόνων ἀγώνων καὶ τῶν ἀπογοητεύσεων· ἡ ἀσθενική του ὄψις ἐνέφαινεν ἄνθρωπον, οὗ ἡ φλογερὰ δραστηριότης κατεδάμασε τὴν σωματικὴν δύναμιν. Ὁ Γλάδστων ἀπεναντίας ἔχει χαρακτηριστικὰ ζωηρά, μέτωπον ἀγέρωχον καὶ κυριαρχικόν, βλέμμα ἐπιβάλλον, βάδισμα εὐσταθές, παραδόξως ὅμως ὁ χαρακτήρ του ὁ ὑποκείμενος εἰς ἀκρατήτους ὁρμάς, δὲν ἔχει τὴν τόλμην τοῦ ἀντιπάλου του. Τὸν πτοεῖ ἡ ἰδία αὐτοῦ ἰδιοσυγκρασία καὶ προσεπάθησε πάντοτε νὰ τὴν μετριάσῃ. Τὸ κατώρθωσεν ἐκλαμβάνων τὸν ἐνδοιασμὸν ὡς φρόνησιν καὶ τὸν πουριτανισμὸν ὡς ἀρετήν. Ἡ γνώμη του εἶνε μετριοπαθής, τὰ σχέδιά του ἔμφρονα. Ὡς ἐκ τῆς πείρας του εἶνε πρακτικὸς καὶ χρήσιμος καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ ἐσωτερικὰ ζητήματα· ἀλλὰ δὲν ἔχει ὁρμὰς μεγαλοφυεῖς, οὔτε ἰδίαν πρωτοτυπίαν, οὔτε τὸ χάρισμα τῆς ἀγχίνου προορατικότητος. Ἀκολουθεῖ τὸν ῥοῦν τῶν πραγμάτων· βλέπει τὸ γεγονὸς σχηματιζόμενον ὡς σοφὸς παρατηρῶν τὴν βλάστησιν σπέρματός τινος ὅπως τὸ κατατάξῃ. Συνελόντι εἰπεῖν οὐδὲν ἔχει ἐν ἑαυτῷ τὸ δημιουργικόν. Δὲν διευθύνει τὴν πολιτικήν, ἀλλὰ τὴν ὑφίσταται ὅπως τὸ κοινὸν πλῆθος· διὸ ἡ ἰδία αὕτη λογικὴ τοῦ χαρακτῆρός του τὸν κάμνῃ νὰ συμμορφοῦται μὲ τὴν κοινὴν γνώμην τοῦ ἔθνους. Εἶνε ἀληθὴς καιροσκόπος. Περὶ αὐτοῦ ἐλέχθη ὅτι εἶνε μίγμα τι Κρόμβελ καὶ Γαμβέττα.

Ὁ Γλάδστων δὲν εἶνε ὡς ὁ λόρδος Σαλισβουρὺ ὁ ἀπόστολος ἰδέας ἀκλονήτου καὶ ὁριστικῆς, οὔτε ὡς ὁ Βράϊτ ὁ συνήγορος τῆς πολιτικῆς γνωσιμαχίας, ὁσάκις εὑρίσκει ν' ἀκολουθήσῃ γνώμην καλλιτέραν τῆς ἰδικῆς του. Πλὴν κατὰ βάθος καὶ ἀσυνειδήτως ὑπὸ τῆς τελευταίας ταύτης θεωρίας τῆς γνησίας καιροσκοπίας ἐμφορεῖται. Ἀκολουθεῖ τὸν ῥοῦν μὴ παρασυρόμενος ὑπ' αὐτοῦ ὡς ὁ κ. Βράϊτ, ἀλλ' οὔτε καὶ ἀνθιστάμενος εἰς αὐτὸν ὡς ὁ λόρδος Σαλισβουρύ. Διαπρέπει εἰς τὸ ἀποδίδειν νομοθετικὸν τύπον εἰς τὴν παραδεδεγμένην ὑπὸ τῆς χώρας πολιτικήν, εἰς τὸ ταξινομεῖν πολύπλοκα καὶ πολυειδῆ καθέκαστα πρὸς σχηματισμὸν συνόλου εὐκρινῶς καὶ ἐπιτηδείως συντεταγμένου καὶ εἰς τὸ ἐπιβάλλειν αὐτὸ εἰς τὸ Κοινοβούλιον δυνάμει τῆς ἀνεξαντλήτου ἀναλυτικότητος καὶ πειθοῦς τῆς συζητήσεώς του. Ἀντὶ νὰ κυβερνᾷ τὴν χώραν διὰ τοῦ Κοινοβουλίου, κυβερνᾷ τὸ Κοινοβούλιον διὰ τῆς χώρας.

Διάνοιαν εὐρεῖαν κεκτημένος, ἄπληστος πάντοτε εἰς τὸ μανθάνειν, μετ' ἀφελοῦς εἰλικρινείας ὁμολογῶν τὰ παρελθόντα αὐτοῦ σφάλματα, κηρύσσων ἑαυτὸν ἀναρμόδιον εἰς τὰ ζητήματα, ἅτινα δὲν ἐμελέτησεν, ἀκολουθεῖ προθύμως τὰς συμβουλὰς (πολύτιμοι ἦσαν δι' αὐτὸν αἱ τοῦ Στούαρ Μίλλ), ἀποδέχεται δὲ πρὸ πάντων τὰς τοῦ κ. Βράϊτ. Ἀγαπᾷ τὴν πρόοδον, διαφλέγεταί πως ὑπὸ ἐνθουσιασμοῦ ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος, εἶνε ἔνθερμος ὀπαδὸς τῆς ἐλευθέρας ἐμπορίας, τῆς ἰσότητος τῶν θρησκευμάτων καὶ τῶν αἱρέσεων, τῆς ὅσον ἔνεστιν ἐπεκτάσεως τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς ψήφου. Εἶνε ὑπομονητικός, ἄγαν ἐπιφυλακτικός, ἀκάματος δὲ ἐν περιόδοις τῆς πολιτικῆς ἐξάψεως. Κατὰ τοῦτο πολὺ ὁμοιάζει πρὸς τὸν Γαμβέτταν. Ἡ εὐγλωττία του πλήρης ῥητορικοῦ οἴστρου εἶνε εὐρεῖα, ἰσχυρά, πικρά, ἀνηλεῶς μαστίζουσα τὰ σφάλματα τῶν ἀντιπάλων του. Πλὴν ὅλα ταῦτα τὰ προτερήματα ὅσα κατέχει ἐν τῇ ἀντιπολιτεύσει εὑρισκόμενος, ἐξαφανίζονται παραχρῆμα ὡς ἀνέλθῃ εἰς τὴν ἀρχήν. Εὐθὺς ὡς νομίσῃ ἑαυτὸν φθάσαντα καὶ αἰσθανθῇ μετὰ τὴν νίκην τὴν ἐκ τῆς μάχης κόπωσιν, ἡ συμπεριφορά του γίνεται ἀναποφάσιστος καὶ διστακτικὴ εἰς τὰ σοβαρὰ ζητήματα. Ἡ ἄκρα γονιμότης τῆς ῥητορείας του δὲν ἀποκρύπτει τὴν δέσμευσιν τῶν ἰδεῶν του, οὐδ' ἡ βιαιότης αὐτῆς τὴν στάθμισίν των. Ἡ τέχνη του ὡς πρὸς τὸ περιπλέκειν ἐκνευρίζει καὶ τοὺς ἰδίους αὐτοῦ ὀπαδούς. Ἡ ὀξυδέρκειά του εἶνε διαλείπουσα, ἀκριβῶς δὲ διὰ τοῦτο συγχύσεις καὶ ἀσυνέπειαι πολλαὶ παραβλάπτουσι τὰς ἀποφάσεις του. Εἰς μίαν τῶν τοιούτων δυσχερειῶν ὀφείλεται ὁ Κριμαϊκὸς πόλεμος. Γονιμώτατος εἰς ἐπινοήσεις καὶ ἕτοιμος πάντοτε εἰς ἀπολογίαν, ἔχει ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸν λαὸν μᾶλλον ἐκ προτιμήσεως, ἐξ ὁρμεμφύτου συμπαθείας, ἢ ἐξ εὐλόγου θαυμασμοῦ. Αἱ ἐπιτυχίαι του παρὰ τῷ λαῷ λαμβάνουσι χαρακτῆρα ἐνθουσιωδῶν διαδηλώσεων. Ἐκ τούτου δ' ὁρμώμενος παρουσίασεν ἀλλεπαλλήλως διάφορα ἐκλογικὰ νομοσχέδια, συμφέρον ἔχων ν' αὐξήσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν μικρῶν ἐκλογέων. Τὸν ἀπεκάλεσαν ἐπαναστάτην, ἀλλὰ δὲν εἶνε. Τὸν κατηγόρησαν ἐπίσης, ἀλλ' ἀδίκως, ὡς φίλον ἑνταυτῷ τῶν Ἰησουϊτῶν καὶ τῆς Διεθνοῦς. Ἐρρήθη μάλιστα ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ μυστηριώδης κρίκος ὁ συνενῶν τοὺς δύο τούτους ἐχθροὺς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Κράτους.

Γνωστὸν εἶνε οἷος ἐχθρὸς ἀμείλικτος τοῦ καθολικισμοῦ ὑπῆρξε πάντοτε ὁ θεολόγος οὗτος, ὁ μαθητὴς τῆς Ἀνωτάτης Ἐκκλησίας, ὁ συνάγων καθ' ἅπαντα τὸν βίον μαρτυρίας κατὰ τῆς παπωσύνης, μολονότι διενήργησε τὴν περιβόητον ἀποστολὴν τοῦ Ἐρριγκτῶνος εἰς Ρώμην.

Εἶνε ἀνὴρ ἔντιμος, μὴ τυφλούμενος ἐκ τοῦ κομματισμοῦ, κεκτημένος εἰλικρίνειαν ὑπ' οὐδεμιᾶς ὑστεροβούλου σκέψεως ἀναχαιτιζομένην καὶ προκαλέσασαν πολλάκις κατ' αὐτοῦ κοινοβουλευτικὰς θυέλλας, τὸν εὐθὺν δὲ καὶ χρηστὸν αὐτοῦ βίον διεῖπον ἄλλοτε μόνον τὰ εἰλικρινῆ αἰσθήματα. Ἀλλ' ἡ δημοτικότης εἰσήγαγεν εἰς τὴν ὀρθόνοιαν καὶ τὴν μεγαθυμίαν του στοιχεῖα ξένα ἀποτρέψαντα αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ του. Ἀγέρωχος καὶ ὀξύθυμος ὤν, ὑπερήφανος μάλιστα, λίαν ματαιοδοξῶν ἐπὶ τῇ μεγάλῃ αὐτοῦ ἀξίᾳ, μετέπεσε βαθμηδὸν εἰς τὴν ἀποκλειστικότητα, ἐγένετο συστηματικός, μισαλλόδοξος, ἕνεκα δὲ τούτου ἡ τέως τόσον ἁγνὴ φιλοπατρία του πλεῖστα διέπραξε σφάλματα.

Ὡς ἐκ τοῦ ὀπωσοῦν περιωρισμένου ὁρίζοντος τῶν ἰδεῶν του ἦτο φύσει κατάλληλος νὰ γείνῃ ἀρχηγὸς κόμματος στασίμου ἢ βραδέως ρυμουλκουμένου ἐκ τῶν ρευμάτων τῆς προόδου. Θὰ ἦτο ἀπόστολος τῆς γαλήνης καὶ τῆς ἀφιλοκερδείας, ὀπαδὸς ἔνθερμος τῆς πολιτικῆς τῆς φειδοῦς, τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας. Ὁ ἀπαράμιλλος αὐτὸς κερδοσκοπος, Σκῶτος ὅμως καὶ κατ' ἀκολουθίαν περιωρισμένας ἔχων ἰδέας καὶ σκοποὺς εἰς τὰ οἰκονομικὰ ζητήματα, δὲν ἦτο κατὰ τὴν γνώμην μου ὁ κατάλληλος ἄνθρωπος, ὃν οἱ φιλελεύθεροι ὤφειλον νὰ ἐκλέξωσι διὰ νὰ τῷ ἐμπιστευθῶσι τὰς σοβαρὰς τοῦ προγράμματος αὐτῶν ἐπαγγελίας.

Οἱ ἀντίπαλοί του τῷ ἀμφισβητοῦσι τὴν ἰδιότητα τοῦ πολιτικοῦ ἀνδρός. Διατείνονται ὅτι ἡ διανοητικὴ αὐτοῦ ἀξία ὡς πολυμαθοῦς καὶ φιλοσόφου ὑπερβάλλει τὴν κυβερνητικὴν αὐτοῦ ἱκανότητα, ὅτι μετέρχεται πολιτικὴν θεωρητικήν, ἐνῷ ὁ λόρδος Βήκονσφιλδ μετήρχετο πολιτικὴν πρακτικήν· ὅτι τὰς ἐπιτυχίας του ὀφείλει εἰς τὴν εὐγλωττίαν του, εἰς τὴν περὶ τοὺς κοινοβουλευτικοὺς ἀγῶνας ἐπιτηδειότητά του καὶ εἰς τὴν συμπαθητικὴν ἀπὸ τοῦ βήματος συμπεριφοράν του. Ὁ κ. Γλάδστων κέκτηται ὄντως τὸ ἐπικίνδυνον αὐτὸ προτέρημα, ὥστε φαίνεται ἔχων δίκαιον πάντοτε ὁσάκις ὁμιλεῖ, καὶ ὅταν ἀκόμη διατελῇ ἐν τῇ πλάνῃ ἐπὶ ἐδάφους ὀλισθηροτάτου. Εἰς τοὺς κρισίμους ἀγῶνας ὅτε διακυβεύεται τὸ ἴδιον αὐτοῦ συμφέρον ἢ τὸ τοῦ κόμματός του, γινώσκει νὰ συμπυκνοῖ τὰ ἐπιχειρήματά του, ἅτινα συνήθως ἀναπτύσσει ὑπὲρ τὸ δέον, καὶ νὰ συμπτύσσῃ τὴν ἀγορευσίν του. Ἀλλ' ὅταν πρόκηται ν' ἀποφύγῃ τὴν ἀπευθείας ἀπάντησιν, ὀλίγοι γινώσκουσιν ὅσον αὐτὸς ν' ἀποπλανῶνται ἐπιδεξίως καὶ ν' ἀπομακρύνωνται τοῦ θέματος. Πλὴν μὲ ὀλιγώτερα τεχνάσματα, μὲ ὀλιγωτέραν ἐπιτηδειότητα καὶ ῥητορικὴν ἱκανότητα, θ' ἀπέφευγε τὰ πλεῖστα τῶν σφαλμάτων του. Ἡ περὶ τὸ ἐκφράζεσθαι εὐκολία εἶνε δι' αὐτὸν πλεονέκτημα ἐπικίνδυνον, ἡ γλῶσσά του εἶνε ὑψηλή, μεγαλοπρεπής, ἐκτὸς εἴς τινας ἐξαιρετικὰς περιστάσεις, ἀόριστος, ἄνευ ἀκριβολογίας· περιέχει ἐν αὐτῇ ἀντικατοπτρισμὸν πλανῶντα καὶ αὐτὸν τὸν ῥήτορα, ὅπως καὶ τοὺς ἀκροατάς του. Ἐφωράθη ἐνίοτε ἀποπλανώμενος εἰς παρεκβάσεις τοσοῦτον ξένας πρὸς τὸ θέμα ὅπερ ἐπραγματεύετο, ὥστε καταπλαγεὶς καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος κατέφυγεν ἀμέσως εἰς ἐπιχειρήματα προφανῶς ἀντιφάσκοντα πρὸς τὰς θεμελιώδεις αὐτοῦ δοξασίας. Ἀρκεῖ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ἀπόδειξιν, ἣν ἐπιζητεῖ, καὶ ὀλίγον τὸν μέλει περὶ τοῦ μέσου, δι' οὗ θ' ἀχθῇ μέχρις αὐτῆς, οὕτως ὥστε ἐνίοτε τὰ συμπεράσματά του παντελῶς ἀνατρέπουσι τὰς εἰσαγωγικάς του προθέσεις. Διὰ τοῦτο συχνάκις ἐζημίωσεν ἀγορεύων τὴν ὑπόθεσιν ἧς ὑπερεμάχει. Οἱ ἐχθροί του ἄρα καὶ οἱ φίλοι του εὑρίσκουσιν ἀφορμὰς ὅπως κρίνωσιν αὐτὸν αὐστηρῶς. Ὁ κόμης Ῥῶσσελ, ὃν ἀντικατέστησεν ὡς ἀρχηγὸς τοῦ φιλελευθέρου κόμματος, κατηγορεῖ αὐτὸν ὅτι διὰ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς του ἠμαύρωσε τὴν τιμὴν τοῦ ἔθνους καὶ ὅτι ἐταπείνωσε τὸν χαρακτῆρά του προδοὺς ἑνταῦτῷ καὶ τὰ συμφέροντά του. Ψέγουσιν αὐτὸν ἐπίσης ὡς μὴ γινώσκοντα ἐν ἑκάστῳ ζητήματι τίνα λύσιν ὀφείλει νὰ ἐπιδιώξε

καὶ παριστῶσιν αὐτὸν ὡς κινδυνώδη χαμαιλέοντα κόμματος, οὗ πολλὰ μέλη ἀποκηρύσσουσι τὴν πολιτικήν του.

Ὁ λόρδος Βήκονσφιλδ ἐξαιρέτως ἦτο ἀμείλικτος πρὸς αὐτόν. Περιέγραφεν αὐτὸν διὰ τοῦ ἑξῆς ὁρισμοῦ: «Σοφιστὴς μεθυσκόμενος ἐκ τῆς περὶ τὸ λέγειν εὐροίας του, πεπροικισμένος δι' ἐγωϊστικῆς φαντασίας, γόνιμος περὶ τὸ κακοποιεῖν τοὺς ἀντιπάλους του καὶ τὸ δοξάζειν ἑαυτόν.»

Ὁ κ. Τσάμπερλαιν διατείνεται ὅτι κατ' ὄνομα μόνον εἶνε φιλελεύθερος, καὶ ὅτι ὡς πολιτικὴν ἔχει τὸν ἐγωϊσμὸν ἄνευ πνεύματός τινος διοργανώσεως. Περίεργον δὲ εἶνε ὅτι ψέγουσιν αὐτὸν ἐπὶ ἐλλείψει ἀγχινοίας, τουτέστιν ἐπὶ αὐτῷ ἐκείνῳ ἐφ' ᾧ ὁ ἴδιος ἔψεγε τὸ γαλλικὸν ἔθνος εἰς τ' ἄρθρα ἅτινα ἐδημοσίευσε κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1870. Τέλος ἡ αὐστηροτάτη περὶ αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του κρίσις διατυποῦται οὕτως: «Ὀφείλει τὴν θέσιν του εἰς τὴν ῥητορικήν του τέχνην μᾶλλον ἢ εἰς τὴν ἐν γένει ἱκανότητά του. Ἡ πκλίρροια τῶν λόγων του δὲν εἶνε πραγματικὴ εὐγλωττία, τὸ κυριώτατον δὲ αὐτοῦ ἐλάττωμα εἶνε ἡ ἔλλειψις κρίσεως.»

Ἀδιαφιλονείκητος ὅμως εἶνε ἡ ἀτομικὴ ἀξία τοῦ κ. Γλάδστωνος, ἡ θαυμαστὴ αὐτοῦ περὶ τὴν ἐπιστήμην ἐπίδοσις, ἡ βαθύτης καὶ ἡ τέχνη τῶν συγγραμμάτων του, ἅτινα κατέταξαν αὐτὸν μεταξὺ τῶν κορυφαίων πολυμαθῶν, φιλοσόφων, λογίων καὶ δημοσιογράφων. Τὰ δοκίμια ἅτινα ἐδημοσίευσεν εἰκοσιτριετὴς ὢν μετὰ τὸ εἰς Ἰταλίαν ταξείδιόν του ἐφείλκυσαν ἐπ' αὐτὸν τὴν γενικὴν προσοχὴν καὶ συμπάθειαν.

Χ.

[Ἕπεται τὸ τέλος.]

Η ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ

(Ἠθη Ἀλγερίνων)

Ὁ ὑπολοχαγὸς Φ. ἀπῆλθε πρωΐαν τινὰ ἐκ Τζιτζελῆ καὶ ἐτράπη πρὸς τὸ ὄρος. Ἔμελλε δὲ νὰ φθάσῃ μετὰ δύο ἡμέρας εἰς Κωνσταντίνην. Δύο ἰθαγενεῖς *σπαχῆδες* καὶ εἰς ἡμιονηλάτης ἄγων ἡμίονον, ἥτις ἔφερε τὴν σκευὴν τοῦ ἀξιωματικοῦ, συνώδευον αὐτῷ.

Εἰς τὴν ὑπώρειαν τοῦ *Ζεμπέλ* οἱ ποιμένες, ὑπὸ τοὺς βράχους καθήμενοι, ἐκάλεσαν αὐτούς.

— Ἔ, σεῖς! ποῦ πᾶτε;

— Πάμε εἰς τὴν Κωνσταντίνην, ἀπήντησαν οἱ ἰθαγενεῖς ἱππεῖς.

— Νὰ μὴν περάσετε ἀπὸ τὸ Σκανάχ, γιατ οἱ *Οὐλὲδ Ἀσκὰρ* ἄρχισαν τὸ τουφέκι καὶ ἐσκότωσαν δύο καβαλάρηδες.

Ὁ ὑπολοχαγὸς ὕψωσε τοὺς ὤμους αὐτοῦ ἀμερίμνως· τὴν προτεραίαν ἔτι ἀξιωματικοί τινες εἶχον θηρεύσει πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, καὶ οὐδὲν σημεῖον ἀνταρσίας εἶχον ἴδῃ. Ἔκαμεν ἓν σιγάρον καὶ ἐξηκολούθησε τὴν πορείαν του.

Ἀφίκετο ἄνευ κωλύματός τινος εἰς Σακνάχ, ἀνεπαύθη ἐπὶ δύο ὥρας, ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἐξεκίνει συνήντησε τὸν γέροντα Σεΐκην Ἀχμέτ, ὅστις ἤρχετο ἐπὶ τῆς ἡμιόνου του ἐπίτηδες ὅπως τῷ εἴπῃ:

— Μὴν πηγαίνῃς πάρα πέρα!

— Φέρω ἔγγραφα κατεπείγοντα, ἀπεκρίθη ἁπλῶς ὁ νέος ἀξιωματικός, καὶ ἔχω διαταγὴν νὰ παρουσιασθῶ μεθαύριον εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ συντάγματος. Μεθ' ὃ ἐξηκολούθησε τὴν πορείαν αὐτοῦ, ἐν ᾧ ὁ Καβύλος φυλάρχης ἔκραζε·

— Τρέχεις εἰς τὸν θάνατόν σου!

Ὁ ἥλιος ἔδυεν εἰς τὸν ὁρίζοντα, ὅτε οἱ ἱππεῖς ἀνῆλθον τὴν ἀνάντη ἀτραπὸν τοῦ Φέτζ-ἐλ-Ἄρμπα. Ἄκρα σιγὴ ἐπεκράτει πέριξ, ἡ δὲ θύρα τοῦ σταθμοῦ ἦτο κλειστή. Ὑποκίτρινος σφαῖρα ἐκρέματο ἀπὸ τοῦ ἑνὸς τῶν θυροφύλλων.

Ὁ ἀξιωματικὸς ἐνόμισε κατ' ἀρχὰς ὅτι ἔβλεπε γύπα τινά, καθόσον οἱ κυνηγοὶ συνειθίζουσι νὰ καθηλῶσιν αὐτοὺς ἐπὶ τῶν θυρῶν, ἀλλ' οἱ ὀξυδερκέστεροι αὐτοῦ σπαχῆδες δὲν ἠπατήθησαν·

— Νὰ τοὺς πάρῃ ὁ διάβολος! ἀνέκραξεν ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν· καλὰ μᾶς εἶπεν ὁ σεΐκης Ἀχμέτ· τὰ σκυλιὰ ἄρχισαν τὴν δουλειά τους!

Ἐφ' ὅσον δὲ προὐχώρει ὁ ὑπολοχαγὸς ἔβλεπεν εὐκρινέστερον τὸ καβυλικὸν τρόπαιον, τουτέστι τὸ ἐν χρῷ κεκαρμένον κρανίον, τὴν συνεσπασμένην μορφὴν τοῦ κρατομηθέντος, τοὺς γλαυκοὺς ὀφθαλμούς, τὸ συνεστραμμένον στόμα, ὅπερ ἐδείκνυε λευκοὺς ὀδόντας, καὶ τὸ αἱματοβαφὲς μέλαν καὶ βραχὺ γένειόν του.

Ὁ μικρὸς τῶν τριχῶν θύσσανος ἀφ' οὗ, κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν Ἀράβων, ὁ ἄγγελος μέλλει ν' ἁρπάσῃ τὸν πιστὸν ὅπως φέρῃ αὐτὸν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Αἰωνίου, ἐχρησίμευσε πρὸς ἀνάρτησιν τῆς κεφαλῆς.

— Ἀδέλφια, ἀνεφώνησεν ὁ ἕτερος σπαχῆς, ἀπὸ 'δῶ καὶ πέρα τὸ κεφάλι μας δὲν στέκει καλὰ 'ς τὸν ὦμόν μας. Ἀπὸ τώρα μοῦ φαίνεται πῶς τὸ 'δικό μου κουνιέται καὶ νοιώθω ἕνα σπαθὶ νὰ ἐμπήγεται ἀνάμεσα 'ς τὸ κρέας καὶ 'ς τὰ κόκκαλά μου. Οἱ ἀναθεματισμένοι ἐσκότωσαν ἕνα καβαλλάρη τῆς ἐξουσίας. Θὰ λυπηθοῦν τάχα τοὺς σπαχῆδες τῆς Κωνσταντίνης;

Ἐκεῖ πλησίον, παρὰ τὴν τάφρον, ἔκειντο ἐξηπλωμένα δύο σώματα κεκαλυμμένα διὰ κυανῶν βουρνουζίων· σωρὸς χόρτου εἶχε ριφθῇ εἰς τὴν θέσιν τῆς κεφαλῆς τοῦ ἑνός, τὸ δὲ συντετριμμένον κρανίον τοῦ ἑτέρου ἐμαρτύρει διατὶ δὲν ἀνηρτήθη καὶ αὐτὸ εἰς τὴν θύραν.

— Γιὰ ἰδέτε, ἐξηκολούθησεν ὁ σπαχῆς ἀφιππεύσας καὶ ἐξετάζων τὰ πτώματα, τοὺς ἐσκότωσαν μὲ πιστόλι ἀπὸ κοντά, ὅπως θὰ σκοτώσουν καὶ 'μᾶς σὲ 'λίγο· γιατὶ αὐτὰ τὰ τσακάλια μᾶς

εἶδαν καὶ μᾶς παραμονεύουν μέσα 'ς τοὺς θάμνους. Κακὰ τὴν ἔχουν τὰ κεφάλια μας! Ἂν θέλωμε νὰ γλυτώσωμε τὸ πετσί μας, ἄλλο δὲν μᾶς μένει παρὰ νὰ γυρίσωμε γρήγορα 'πίσω.

— Πρὶν κάνωμε πέντε λεπτῶν δρόμον, οἱ ἄνθρωποι τοῦ Βοῦ-Σαλέμ θὰ μᾶς φυτεύσουν τὰ βόλια των 'ς τὰ κουφάρια μας· μοῦ φαίνεται παράξενον πῶς δὲν τ' ἀκούσαμε ἀκόμη νὰ σφυρίζουν!

— Τοῦ Βοῦ-Σαλέμ! ἀνέκραξεν ὁ ὑπολοχαγός· ἔχω ἕνα γράμμα δι' αὐτὸν ἀπὸ τὸν γέρον Ἀβδουραχμάν. Μοῦ εἶπε: ἂν περάσῃς ἀπὸ τὸ Φέδζ-Ἐλ-Ἄρμπα, πήγαινε νὰ βρῇς τὸν σεΐκην Βοῦ-Σαλέμ ἐκ μέρους μου· θὰ σὲ δεχθῇ σὰν υἱόντου.

Καὶ ἐκ τοῦ θυλακίου του ἐξέβαλεν ἐπιστολήν τινα.

— Ἔτσι κ' ἔτσι χαμένοι εἴμεθα· ἢ ἀπὸ τὰ χαμόκλαδα θὰ μᾶς τουφεκίσουν. ἢ μέσα 'ς τὸ σπίτι του θὰ μᾶς σφάξουν. Ὡς τόσο, ἂς δοκιμάσωμεν... ποῖος ξεύρει!..

— Ἔχεις δίκαιο, κῦρ ὑπολοχαγέ. Ὁ Βοῦ-Σαλέμ ἔχει μῖσος 'ς τὴν καρδιά του γιὰ τοὺς Ῥούμηδες ποῦ τοῦ ἐσκότωσαν τὸν πατέρα του καὶ τοὺς ἀδελφούς του εἰς τὴν ἐπανάστασι τοῦ Βενῆ-Ἀφέρ· μὰ πάλιν εἶνε ἄνθρωπος ποῦ κρατεῖ τὸν νόμο.

— Ἐμπρός! εἶπεν ὁ ὑπολοχαγός.

Κατῆλθον τὴν κλιτύν, μετ' ὀλίγον δὲ διέκριναν ἐντὸς μικρᾶς κοιλάδος περὶ τὰς τριάκοντα σκηνάς, κρυπτομένας ὀπίσω πυκνῶν φρακτῶν κάκτων καὶ ἀλοῶν.

Ὁ ἀξιωματικὸς ἐνόμισεν ὅτι τὸ καβυλικὸν χωρίον ἦτο ἐγκαταλελειμένον, διότι οὐδεμία ἀνθρωπίνη μορφὴ ἐφαίνετο, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐνόησε τὴν αἰτίαν τῆς κατ' ἐπίφασιν ἐκείνης ἐρημίας.

Εἰς ἀπόστασιν βολῆς πυροβόλου, πλησίον ἐλαιῶνός τινος, ἑκατοστὺς ἀφρικανῶν ἦσαν συνηθροισμένοι περὶ δύο ἢ τρεῖς ἄνδρας βιαίως χειρονομοῦντας, τὰ παιδία δὲ καὶ αἱ γυναῖκες ἐκτὸς τοῦ ὁμίλου καθήμεναι ἐφαίνοντο ἀγωνιωδῶς ἀκροώμεναι.

Ἀλλ' οἱ σπαχῆδες ἐθεάθησαν, καὶ ἄνδρες, γυναῖκες, παιδία ἀνηγέρθησαν, καὶ μακρὰ πυροβόλα ἐκινήθησαν εἰς πάντων τὰς χεῖρας.

Ἄνδρες τινὲς ἀπεσπάσθησαν τοῦ πλήθους, τὸ ὅπλον δὲ ἐπ' ὤμων φέροντες προὐχώρησαν βραδέως εἰς συνάντησιν τῶν ἱππέων.

Καὶ οὗτοι βραδέως ἐπίσης προὐχώρουν ἕνεκα τῆς δυσβάτου κατωφερείας· τέλος ὅτε ἔφθασαν εἰς εἴκοσι βημάτων ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασιν, ὁ ἀξιωματικὸς ἔκραξεν ἐν ἀραβικῇ γλώσσῃ:

— Ποῦ εἶνε ὁ σεΐκης Βοῦ-Σαλέμ;

— Ἐμπρός σου! ἀπήντησε πυρρόθριξ ἀνήρ, ἄγριος τὴν ὄψιν καὶ ἀπειλητικός. Τί τὸν θέλεις;

— Νὰ τοῦ ζητήσω φιλοξενίαν. Εὑρήκαμεν τοὺς δύο ἱππεῖς σκοτωμένους 'ς τὴν θύραν τοῦ σταθμοῦ· τὸ μέρος δὲν εἶνε ἀσφαλές· δι' αὐτὸ ἤλθαμεν νὰ βάλωμε τὰ κεφάλια μας ὑπὸ τὴν προστασίαν σου.

— Τὴν ἰδική μου προστασία! ἀνέκραξεν ἐκπληκτος ὁ σεΐκης· δὲν εἰξεύρεις:..

— Εἶμαι ξένος σου καὶ δὲν θέλω νὰ μάθω τίποτε, ὑπέλαβεν ὁ ὑπολοχαγός. Νὰ ἕνα γράμμα τοῦ *καΐδ* Ἀβδουραχμάν.

Ὁ Καβύλος προὐχώρησε βήματά τινα εἰσέτι, παρετήρησε τὸν ἀξιωματικὸν μετὰ δυσπιστίας, εἶτα λαβὼν τὴν ἐπιστολὴν ἤνοιξεν αὐτήν, ἐξήτασεν ἐν σιγῇ τὴν σφραγῖδα, τείνας δὲ αὐτὴν εἰς νεανίσκον τινὰ ὅστις ἔφερε μελανοδοχεῖον μετὰ μακρᾶς θήκης εἰς τὴν ζώνην,

— *Κρότζα* (γραμματικέ), τῷ εἶπε.

Ὁ *Κρότζα* ἀνέγνω βραδέως καὶ μονοτόνως τὰ ἑπόμενα:

«Σοῦ στέλλω τὸν ὑπολοχαγὸν Φ. Εἶνε φίλος μου. Νὰ μὴ δώσῃς μόνον φαγεῖ καὶ πιστὸν εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς ἰδικούς του, ἀλλὰ νὰ τὸν μεταχειρισθῇς ὅπως θέλει ὁ προφήτης νὰ μεταχειριζώμεθα τοὺς ξένους ποῦ μᾶς ἔρχονται ὡς φίλοι.»

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἡ φυλὴ ἀθρόα ἐπλησίασεν, αἱ δὲ γυναῖκες ἀγνοοῦσαι περὶ τίνος ἐπρόκειτο ὠρύοντο ὁμοφώνως: Θάνατος! θάνατος 'ς τοὺς Ῥούμηδες καὶ 'ς αὐτοὺς ποῦ ἐπουλήθησαν 'ς τοὺς Ῥούμηδες!...

Τὰς κραυγὰς ἐκείνας ἀκούσας ὁ σεΐκης ἐστράφη συσπῶν τὰς ὀφρῦς καὶ πλῆρες ὀργῆς ἔχων τὸ βλέμμα:

— Σωπᾶτε, γυναῖκες! ἀνέκραξε. Ὁ κακὸς λόγος εἶνε τὸ ὑστερινὸ ὅπλο τῶν νικημένων, καὶ τὰ παληκάρια μας ἔχουν ἀκόμα μπαροῦτι καὶ μολύβι. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἔρχονται ἐδῶ καὶ μᾶς ζητοῦν φιλοξενίαν. Πρέπει λοιπὸν νὰ τοὺς δεχθοῦμε μὲ ὅλην τὴν καρδιάν μας. Κατέβα ἀπὸ τὸ ἄλογό σου, εἶπεν εἰς τὸν ὑπολοχαγόν, κρατήσας ὁ ἴδιος τὸν ἀναβολέα τοῦ ἵππου του· τὸ σπίτι μου εἶνε 'δικό σου· κάθησε 'ς αὐτὸ ὅσον θέλεις, καὶ ὅσο μείνῃς 'ς τὸν ἴσκιο του οὔτε θὰ πεινασῃς, οὔτε θὰ διψάσῃς, οὔτε κανεὶς θὰ σοῦ ἀγγίξῃ μία τρίχα τῆς κεφαλῆς σου.

Οἱ δὲ ἄνδρες αὐτοῦ ἔλαβον ἀπὸ τῶν χαλινῶν τοὺς ἵππους καὶ τὴν ἡμίονον, ἐν ᾧ ὁ Βοῦ—Σαλέμ ὡδήγει τοὺς ξένους του εἰς τὴν κατοικίαν του καὶ οἱ Καβύλοι προσέτρεχον φλογερὰν περιέργειαν ἔχοντες νὰ μάθωσιν τί ἐζήτουν οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι ἐν μέσῳ τῆς ἐπαναστατησάσης φυλῆς.

— Τίποτε, ἀπεκρίθη ὁ σεΐκης· πᾶνε τὸ δρόμο τους κ' ἐπέρασαν ἀπ' ἐδῶ.

Σιγηλοὶ δὲ ἀπεμακρύνοντο οἱ Καβύλοι.

Ὁ ὑπολοχαγὸς ἀπεκοιμήθη ἔχων τὴν ὑπόνοιαν ὅτι θ' ἀφυπνισθῇ ἐν τῷ οὐρανῷ, δι' ὃ τὸν ὕπνον αὐτοῦ ἐτάραξαν αἱματηρὰ ὄνειρα. Τὴν αὐγὴν δὲ λίαν ἐξεπλάγη εὑρεθεὶς εἰσέτι ἐπὶ τοῦ κόσμου

τούτου. Ὁ σεΐκης κλίνων ἐπ' αὐτόν, ἐκίνει τὸν ὦμόν του, λέγων:

— Σήκω!

Οἱ ἵπποι ἐπισεσαγμένοι καὶ ἡ ἡμίονος φέρουσα τὴν σκευὴν τοῦ ἀξιωματικοῦ ἔτρωγον θορυβωδῶς κριθήν, οἱ δὲ Ἄραβες ἕτοιμοι ἤδη συνδιελέγοντο πρὸς τοὺς Καβύλους καὶ ἐμοιράζοντο ἀδελφικῶς ἐλαίας καὶ τεμάχια διπύρων.

Ὁ ἀξιωματικὸς ἵππευσε καὶ ἐζήτει διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὸν σεΐκην Βοῦ—Σαλὲμ διὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ, ὅτε μετ' ἐκπλήξεως εἶδεν αὐτὸν ἔφιππον καὶ ὑπὸ ἓξ ἱππέων παρακολουθούμενον.

—Ἄσχημα τὴν ἔχομεν! εἶπε καθ' ἑαυτόν· τώρα θὰ μὲ ξεπαστρεύσῃ μέσα εἰς καμμίαν λόχμην, ἅμα ἀπαλλαχθῇ ἀπὸ τὰ καθήκοντα τῆς φιλοξενίας του.

Ἀλλ' ὁ σεΐκης ὡσεὶ ἀνέγνω τὸ διανόημα αὐτοῦ εἶπε:

— Θὰ ἔλθω μαζί σου ἕως 'ς τὴν κορυφὴ τοῦ Σίδι—Κραλέδ, ὅπου εἶνε τὰ σύνορα τῆς φυλῆς μου, γιατί εἰμπορεῖ νὰ πάθῃς καμμιὰ προσβολὴ ἢ κἄτι ἄλλο χειρότερο 'ς τὸν δρόμο.

Ὅτε δὲ ὁ ἀξιωματικός, οἱ δύο σπαχῆδες καὶ ὁ ἡμιονηλάτης ἔφθασαν εἰς τὴν ἄλλην κλιτὺν τοῦ *Δζεβὲλ* καὶ ἀπεχαιρέτισαν τοὺς Καβύλους, πολλάκις ἐστράφησαν καὶ εἶδον αὐτοὺς ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, φωτιζομένους ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου, παρακολουθοῦντας διὰ τοῦ βλέμματος τοὺς ξένους των, ἐν ἡσυχίᾳ πορευομένους τὴν μακρὰν ὁδὸν τοῦ Μελάχ.

[Κατὰ τὸ γαλλικόν.]

...Κ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Σιναϊτικοὶ κώδικες *

Εἰς τὴν ἐπὶ μακρὸν κρατήσασαν ἀδιαφορίαν περὶ τὴν ἀπογραφὴν τῶν ἐν ταῖς διαφόροις βιβλιοθήκαις ἀποκειμένων ἑλληνικῶν κωδίκων ἐπηκολούθησεν ἐπ' ἐσχάτων ἐξ ἀντιμέτρου μέγας ζῆλος περὶ τὸ σπουδαῖον τοῦτο ἔργον, οὗτινος προφανὴς εἶνε ἡ χρησιμότης διὰ τοὺς διατρίβοντας περὶ τὴν φιλολογίαν τὴν ἑλληνικήν, τὴν θεολογίαν καὶ τὴν ἱστορίαν. Καὶ ἐν μὲν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῇ πλὴν ἄλλων καταλόγων, σπορὰδην ἐκ περιοδικοῖς φύλλοις ἐκδεδομένων, ἄξια ἰδίως μνείας εἶνε ἡ παρὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου ἐκδιδομένη Μαυρογορδάτειος βιβλιοθήκη, ἧς τὰ ἤδη ἐκδοθέντα τμήματα περιλαμβάνουσιν ἀξίους λόγου ἀπογραφικοὺς καταλόγους, συντεταγμένους ὑπὸ τοῦ κ. Ἀθανασίου Παπαδοπούλου τοῦ Κεραμέως. Ἐκ δὲ τῶν ἐν τῇ ἑσπερίᾳ καὶ ἀρκτῴᾳ Εὐρώπῃ τελευταίων δημοσιευμάτων ἀρκεῖ νἀναφέρωμεν τὰς περὶ τῶν ἐν Κοπεγχάγῃ καὶ Ἱσπανίᾳ χειρογράφων μελέτας τοῦ μακαρίτου Graux, τὸν κατάλογον τῶν ἐν τῇ παρὰ τὴν Ῥώμην μονῇ τῆς Κρυπτοφέρρης κωδίκων τὸν ὑπὸ τοῦ ἐλλογίμου αὐτῆς βιβλιοθηκαρίου Rocchi συνταχθέντα, τὰς ὑπὸ τοῦ Γαλάτου Omont δημοσιευθείσας ἀπογραφὰς τῶν ἐπαρχιακῶν βιβλιοθηκῶν τῆς Γαλλίας, τῶν ἐν Παρισίοις, τῆς ἐν Βρυξέλλαις, καὶ τὰς ἤδη ἀρξαμένας ἢ παρασκευαζομένας δημοσιεύσεις τῶν καταλόγων τῶν ἐν Λονδίνῳ καὶ τῷ Βατικανῷ ἑλληνικῶν χειρογράφων. Εἰς τὴν σειρὰν τῶν πολυτίμων τούτων δημοσιεύσεων ἀνάγεται καὶ τὸ ἐνταῦθα ἀναγγελλόμενον ἔργον τοῦ ἐν Λειψίᾳ καθηγητοῦ κ. Βίκτορος Γαρδχάουσεν, γνωστοῦ ἔκ τε ἄλλων αὐτοῦ βιβλίων καὶ δὴ ἐκ τοῦ ἐν ἔτει 1879 ἐκτυπωθέντος ἐγχειριδίου Ἑλληνικῆς γραφογνωσίας (Griechische palâographie).

Ὁ κ. Γαρδχάουσεν, μεταβὰς κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1880 εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ, συνέταξε κατάλογον ἀπογραφικὸν τῶν ἐν τῇ μονῇ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης ἀποκειμένων ἑλληνικῶν κωδίκων, ὃν παρέχει νῦν εἰς τὸ κοινόν, δημοσιευόμενον δαπάναις τοῦ ἐν Ὀξωνίῳ πανεπιστημιακοῦ τυπογραφείου (Clarendon Press).

Ἄγνωστος εἶνε ὁ χρόνος εἰς ὃν ἀνάγονται αἱ πρῶται ἀρχαὶ τῆς συστάσεως τῆς σιναϊτικῆς βιβλιοθήκης, ἀλλ' ὁπωσδήποτε ἐν τοῖς πρώτοις φαίνεται μεριμνήσας περὶ τῆς ἐν τῇ μονῇ περισυλλογῆς ἐκκλησιαστικῶν κωδίκων ὁ κατὰ τὸν ΙϛΙ αἰῶνα ἡγούμενος αὐτῆς Κλήμης, ἡ δὲ βιβλιοθήκη ηὐξήθη κατ' ὀλίγον διὰ δωρεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἑλλάδος, Ἀρμενίας, Ἰβηρίας καὶ τῶν σλαβικῶν χωρῶν χάριν προσκυνήσεως εἰς τὴν μονὴν μεταβαινόντων. Ἀλλ' ἐπὶ μακρὸν ἠμελήθη ἔπειτα ἡ βιβλιοθήκη αὕτη καὶ οὐκ ὀλίγοι κώδικες αὐτῆς ἐφυγαδεύθησαν ὁπωσδήποτε εἰς τὴν ξένην, ὡς μαρτυροῦσι τὰ σημειώματα διαφόρων αὐτῆς χειρογράφων, νῦν ἀποκειμένων ἐν εὐρωπαϊκαῖς βιβλιοθήκαις. Τοὺς δ' ὑπάρχοντας κατὰ τὴν εἰρημένην αὐτοῦ ἐπίσκεψιν ἀπέγραψεν ὁ ἐκ Λειψίας καθηγητής, εἰ καὶ ἔπειτα ἐπείσθη ἐκ τῆς κατόπιν δημοσιευθείσης συγγραφῆς τοῦ Ῥώσσου Κανδακώφ, ἐπισκεφθέντος τὸ Σινᾶ τῷ 1881, ὅτι τὸ ἔργον του δὲν ἦτο κατὰ πάντα πλῆρες.

Ἐν τῷ προκειμένῳ ἔργῳ τοῦ κ. Γαρδχάουσεν περιγράφονται σιναϊτικοὶ κώδικες 1223 τὸν ἀριθμόν. Εἶνε δὲ διῃρημένοι οἱ κώδικες οὗτοι ἐν τῷ καταλόγῳ καθ' ὕλην 1) εἰς κώδικας τῆς Παλαιᾶς διαθήκης (ἀρ. 1—147)· 2) εἰς κώδικας τῆς Νέας Διαθήκης (ἀρ. 148—301)· 3) εἰς ἐξηγήσεις τῶν ἁγίων (ἀρ. 302—318)· 4) εἰς κώδικας τῶν πατέρων (ἀρ. 319—395) 5) εἰς ἀσκητικὰ (ἀρ. 396—490)· 6) εἰς βίους ἁγίων (ἀρ. 891—549)· 7) εἰς μηναῖα (ἀρ. 550—640)· 8) εἰς ἀνθολόγια καὶ ἀκολουθίας (ἀρ. 641—731)· 9) εἰς τριῴδια (ἀρ. 732—775)· 10) εἰς παρακλητικὰς (ἀρ. 776—838)· 11) εἰς θεοτοκάρια (ἀρ. 839—862)· 12) εἰς ὡρολόγια, μηνολόγια, κονδακάρια (ἀρ. 863—955)· 13) εἰς εὐχολόγια (ἀρ. 956—1011) 14)· εἰς λειτουργίας (ἀρ. 1012—1093)· 15) εἰς τυπικὰ (ἀρ. 1094—1110)· 16) εἰς νομοκάνονας (ἀρ. 1111—1138)· 17) εἰς θεολογικὰ (ἀρ. 1139—1152)· 18) εἰς κυριακοδρόμια (ἀρ. 1153—1182)· 19) εἰς ἱστορικοὺς κώδικας (ἀρ. 1183—1193)· 20) εἰς σύμμικτα (ἀρ. 1194—1213) καὶ 21) εἰς χειρόγραφα ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς (ἀρ. 1214—1223).

Ὡς γίνεται δῆλον ἐκ τῆς γενικῆς ταύτης συνόψεως τοῦ καταλόγου, τὰ πλεῖστα τῶν σιναϊτικῶν χειρογράφων εἶνε ὡς συνήθως ἐν ταῖς μοναῖς τῆς Ἀνατολῆς λειτουργικοῦ ἢ ἐκκλησιαστικοῦ περιεχομένου. Τἀρχαιότατα τῶν φερόντων χρονολογίαν ἀνέρχονται εἰς τὰ τέλη τοῦ ἑνάτου αἰῶνος, τὰ δὲ νεώτατα ἐγράφησαν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς αἰῶνι. Ἐξαιρουμένων δὲ τῶν θεολογικῶν καὶ λειτουργικῶν κωδίκων, οἵτινες ἔχουσι σημασίαν μάλιστα διὰ τοὺς διατρίβοντας περὶ τὴν θεολογίαν, εἰς τὸν ἱστορικὸν ἢ τὸν φιλόλογον διάφορον παρέχουσιν ἰδίως οἱ ὑπ' ἀρ. 1183—1213 ἱστορικοὶ καὶ σύμμικτοι κώδικες. Ἐν τούτοις ἐκ μὲν τῶν κλασικῶν καὶ τῶν τούτοις συνεχομένων συγγραφέων ἀπαντῶσι κώδικες Ἀπολλωνίου τοῦ Ῥοδίου, Εὐριπίδου (Ἑκάβη, Ἠλέκτρα, Φοίνισσαι) μετὰ τοῦ Οἰδίποδος Τυράννου τοῦ Σοφοκλέους, Εὐριπίδου Ἑκάβη, Ἀχιλλέως Τατίου, Λιβανίου καί τινα λεξικὰ ἰδίως σχετιζόμενα πρὸς τὸ τοῦ Ζωναρᾶ, ἐκ δὲ τῶν βυζαντιακῶν ἡ Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τοῦ Εὐσεβίου, τὰ χρονικὰ Γεωργίου τοῦ Κεδρηνοῦ, Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως, Μιχαὴλ Γλυκᾶ, Κωνσταντίνου Μανασσῆ καὶ ἡ Χρονογραφία Κοσμᾶ τοῦ Ἰνδικοπλεύστου. Περὶ δὲ ποιημάτων τινῶν εἰς τὴν δημώδη γλῶσσαν γεγραμμένων, ἅτινα δύνανται ἴσως νὰ ἔχωσιν ἀξίαν διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς μεσοχρονίου ἡμῶν φιλολογίας, δὲν παρέχονται δυστυχῶς ἐπαρκεῖς εἰδήσεις.

Ἐν τέλει τοῦ καταλόγου τῶν σιναϊτικῶν χειρογράφων προτίθησιν ὁ κ. Γαρδχάουσεν ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Spicilegiun Alexandrinum σύντομον περιγραφὴν κατ' ἐκλογὴν εἰκοσιτριῶν κωδίκων ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Πατριαρχείου, ἧς ἐπ' ἴσης ἔχει συντάξει κατάλογον πλήρη, ὡς καὶ Spicilegium Patmiacum, περιλαμβάνον βραχεῖαν ἀναγραφὴν δεκαπέντε χειρογράφων τῆς βιβλιοθήκης τῆς ἐν Πάτμῳ μονῆς, ἧς ἀναγραφὴν πλήρη ἔχει ὡς γνωστὸν ἑτοίμην ὁ κ. Σακελλίων.

Ἐν τέλει τοῦ βιβλίου προσήρτηνται· 1) πίναξ πραγματικός· 2) πίναξ τῶν βιβλιογράφων· 3) πίναξ τῶν χρονολογιῶν τῶν χειρογράφων· 4) πίναξ τῶν τόπων ἐν οἷς ἐγράφησαν τὰ χειρόγραφα περὶ ὧν τοιοῦτό τι σημειοῦται· 5) πίναξ τῶν κτητόρων τῶν κωδίκων καὶ 6) ἐπεξήγησις τῶν ἐν ἓξ πίναξι πανομοιοτύπων δι' ὧν κοσμεῖται τὸ βιβλίον.

Τοιαύτη ἡ συγγραφὴ τοῦ κ. Γαρδχάουσεν, ἧς τὰ ἀβλεπτήματα καὶ τὰς ἀνεπαρκείας, ὅσαι τυχὸν ἐνυπάρχουσιν, ἐπιεικῶς θὰ κρίνῃ πᾶς ὁ γνωρίζων τὴν δυσχέρειαν τῶν τοιούτων ἔργων, ἃς συνεπιφέρει μάλιστα ἡ ἐν ταῖς ἀποκέντροις μοναστηριακαῖς βιβλιοθήκαις ἔλλειψις ἐντύπων βιβλίων καὶ ἄλλων βοηθημάτων ἀναγκαίων.

Σ. Π. Λ.

* *Catalogus codecum Graecorum Sinaiticorum.* Scripsit V. Gartdthausen Lipsiensis. Oxonii. E. typographeo Clarendoniano. MDCCCLXXXVI. Εἰς 8ον σελ. VIII, 294.

ΕΛΛΗΝΕΣ ΜΕΛΟΠΟΙΟΙ

Ἡ παρ' ἡμῖν εἰκονογραφικὴ ἐφημερὶς «τὸ Ἄστυ», ἀφορμὴν λαμβάνουσα ἐκ τῆς προσφάτου ἐν Ἰταλίᾳ ἐπιτυχίας τοῦ νεαροῦ Ἕλληνος μελοποιοῦ κ. Σπυρ. Σαμάρα, περὶ ἧς καὶ ἡμεῖς ἐγκαίρως ἀνεφέραμεν, ἐδημοσίευσε πληροφορίας τινὰς περὶ τῶν Ἑλλήνων ὅσοι μέχρι τοῦδε ἠσχολήθησαν περὶ τὴν σύνθεσιν μελοδραμάτων, ἃς μεταφέρομεν ἐνταῦθα χάριν τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν.

Ἡ μουσικὴ ἐκαλλιεργήθη ἐν Ἑπτανήσῳ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο μέρος τῆς Ἑλλάδος, διὰ λόγους ἱστορικοὺς καὶ γεωγραφικοὺς καταστήσαντας εὐχερεστέραν τὴν μετὰ τῆς Ἰταλίας ἐπικοινωνίαν. Γεναρχης τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς καὶ κορυφαῖος αὐτῆς μύστης θεωρεῖται δικαιως ὁ περικλεὴς Κερκυραῖος Νικόλαος Χαλικιόπουλος Μαντζαρος, ὁ ἀείμνηστος μελοποιὸς τοῦ ἐθνικοῦ ὕμνου. Μελοδράματα οὐχ ἧττον δὲν ἀπετόλμησέ ποτε νὰ συνθέσῃ ὁ ἔξοχος καλλιτέχνης καὶ βαθύτατος τῆς μουσικῆς τέχνης γνώστης, διατεινόμενος ὅτι τὰ ἔργα του ὅσον καλὰ καὶ ἂν ἦσαν δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ ἐξομοιωθῶσι μετὰ τῶν γενομένων ἤδη παρὰ τῶν μεγάλων τῆς Δύσεως μουσουργῶν. Οἱ μεταγενέστεροι ὅμως Ἑπτανήσιοι μουσουργοί, τολμηρότεροι τοῦ Μαντζάρου, συνέθηκαν διάφορα μελοδράματα· γονιμώτατος δὲ πάντων ὑπῆρξεν ὁ ἐκ Ζακύνθου κ. Παῦλος Καρρὲρ συνθέσας τὴν Rediviva (Ἀναζήσασαν), μελόδραμα παρασταθὲν ἐν ἔτει 1854 ἐν Μιλάνῳ καὶ κατόπιν ἐν Κερκύρᾳ. Πλὴν αὐτοῦ ὁ κ. Καρρὲρ συνέθεσε καὶ ἄλλα μελοδράματα, ἐν οἷς ἡ *Μαρία Ἀντωνιέττα* παρασταθεῖσα πρὸ δύο ἐτῶν ἐν Ζακύνθῳ, καὶ ὁ *Μάρκος Βότσαρης*, παρασταθεὶς πρό τινων ἐτῶν ἐν τῷ ἐνταῦθα θεάτρῳ τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἐκ τοῦ μελοδράματος τούτου ἐγένοντο δημοτικώτατα καὶ ψάλλονται εἰσέτι ᾄσματά τινα ἐντέχνως διασκευασθέντα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μελῳδιῶν γνωστῶν δημωδῶν ἀσμάτων. Ὑπὸ τὸν αὐτὸν τί-

τλον *Μάρκος Βότσαρης* συνέθεσε μελόδραμα ἀνέκδοτον εἰσέτι, καθόσον γινώσκομεν, καὶ ὁ ἐν Κεφαλληνίᾳ μουσικοδιδάσκαλος κ. Νικόλαος Μεταξᾶς Τζανῆς.

Δύο μελοδράματα, ὧν δυστυχῶς ἀγνοοῦμεν τὸν τίτλον, συνέθηκεν ἐπὶ γαλλικῶν στίχων ὁ κ. Φριδερῖκος Στῆβενς, Ἄγγλος τὴν καταγωγήν, γεννηθεὶς ἐν Κεφαλληνίᾳ, χρηματίσας ἐπί τινα καιρὸν διευθυντὴς τοῦ ἐνταῦθα Ὠδείου. Τὸ ἓν τῶν μελοδραμάτων τούτων παρεστάθη εἰς μικρὸν τῶν Παρισίων θέατρον.

Ὁ ἐξ Ἰθάκης κ. Δ. Ροδοθέατος συνέθηκε μελόδραμα, οὗτινος ἐπίσης ἀγνοοῦμεν δυστυχῶς τὸ ὄνομα, παρασταθὲν τὸ 1881 ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Τεργέστης.

Πολύκροτοι ὑπῆρξαν αἱ ἐπιτυχίαι τῶν δύο μελοδραμάτων τοῦ διασήμου κιθαριστοῦ Σπυρίδωνος Ξίντα, παρασταθέντων ἀμφοτέρων ἐν Κερκύρᾳ. Τὸ πρῶτον, *Ὁ κόμης Ἰουλιανός*, παρεστάθη ἐν ἔτει 1857 τυχὸν ἐνθουσιώδους ὑποδοχῆς. Τὸ θέατρον ἐφωταγωγήθη καὶ διεκοσμήθη ἑορτασίμως, πληθὺς δὲ στεφάνων ἀπενεμήθη εἰς τὸν μουσουργόν, ὅστις συνωδεύθη ὑπὸ τοῦ ἐπευφημοῦντος καὶ λαμπαδηφοροῦντος πλήθους εἰς τὴν κατοικίαν του. Τὸ δεύτερον, *Ὁ Ὑποψήφιος*, συντεθὲν ἐπὶ κωμικοῦ δράματος ἑλληνιστὶ γεγραμμένου, οὐχὶ ὅμως λίαν ἐπιτυχοῦς τὴν εὕρεσιν καὶ τὴν στιχουργίαν, παρεστάθη μετ' ἴσης ἐπιτυχίας ἐν ἔτει 1870, πολλαὶ δὲ αὐτοῦ σκηναὶ παριστάνονται συχνάκις καὶ ἐνταῦθα καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐσχάτως συνῆλθεν εἰς Ἅγιον Λουδοβίκον τῆς Ἀμερικῆς ἡ ἐτησία σύνοδος τῶν Ἀμερικανῶν ἰατρῶν, ἐπ' εὐκαιρίᾳ δὲ ταύτης ἐγένετο ἔκθεσις χειρουργικῶν ἐργαλείων. Τούτων ἀξιολογώτατα ἦσαν ἐργαλεῖα τινὰ νεωστὶ ἐφευρεθέντα, εἰς ὧν τὴν κατασκευὴν ἢ τὴν χρῆσιν γίνεται ἐφαρμογὴ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Τοιοῦτα δὲ ἦσαν πλὴν ἄλλων μικρὰ ἠλεκτρικὴ λυχνία, δι' ἧς ἀκριβέστατα δύναται νὰ ἐξετάζῃ ὁ χειρουργὸς τὸν λάρυγγα, τὸν φάρυγγα, τὰς τραχείας κλπ. καὶ πρίονιον κυκλοτερές, τὸ ἠλεκτροοστεοτόμον (electro-osteotom,) τέμνον τὰ ὀστᾶ μετὰ ταχύτητος καταπληκτικῆς ἧς ἕνεκα σπουδαίως ἐλαττοῦνται οἱ πόνοι ἐν ταῖς ἐγχειρήσεσιν. Τὸ πρίονιον συνίσταται ἐκ χάλυβος ἀρίστου, καὶ δι' ἠλεκτρικῆς συσκευῆς ποιεῖ μέχρι 12000 περιστροφικὰς κινήσεις κατὰ λεπτόν.

Περιεργότατον φυσικὸν φαινόμενον παρετηρήθη ἐν Michigan τῆς Ἀμερικῆς. Ἀπό τινων ἐτῶν πολλοὶ γεωλόγοι ἐξετάζοντες τὰ περίχωρα τοῦ Lakeport ἐν Michigan παρετήρησαν μετ' ἀπορίας ὅτι μέρος τι ἀπέχον ὀλίγα μίλλια ἀπὸ τῆς πολίχνης ἐκείνης ἀνυψοῦτο βαθμηδὸν ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Ἕρωνος λίμνης καὶ τῆς παρακειμένης πεδιάδος. Ἐν τῷ διαστήματι τῶν τελευταίων 18 ἐτῶν τὸ μέρος ἐκεῖνο ἀνυψώθη 2 πόδας ὑπεράνω τῆς προτέρας αὐτοῦ θέσεως, ἤτοι ἀνυψοῦτο ἐτησίως 1 1)9 πόδας κατὰ μέσον ὅρον. Ἐπειδὴ δ' αἱ τοιαῦται ἀνυψώσεις τοῦ ἐδάφους γίνονται ἑκάστοτε ἀποτόμως, εἰκάζεται ὅτι εἶναι ἠφαιστειογενεῖς. Τὰς ἀνυψώσεις ἐπακολουθεῖ σφοδρὸς σάλος τῆς Ἕρωνος λίμνης, καὶ ἂν ἐπικρατεῖ νηνεμία. Πολλοὶ καθηγηταὶ τῶν Πανεπιστημίων Yale καὶ Harvard ἐμελέτησαν ἐπιτοπίως τὸ φαινόμενον καὶ κατέληξαν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι σχηματίζεται ἐκεῖ ἠφαίστειον, τοῦ ὁποίου ὅμως ἡ πρώτη ἔκρηξις θὰ γείνῃ μετὰ 1372 ἔτη.

Ἐν τῇ νήσῳ Ταβολάρᾳ τῆς Σαρδηνίας, τῇ παλαιᾷ Ἑρμαίᾳ, ἐν τῷ Τυρρηνικῷ πελάγει, ἀπέθανεν ἀρτίως ἐκ καρδιακοῦ νοσήματος ὁ βασιλεὺς Ταβολάρας Βαρτολεώνη Πάολο. Εἰς τὸν πάππον τούτου Γκιουζέππε εἶχε παραχωρήσῃ ὁ βασιλεὺς τῆς Σαρδηνίας Κάρολος Ἀλβέρτος τὴν πλήρη καὶ ἀπόλυτον κυριότητα τῆς νήσου Ταβολάρας. Ὁ Βαρτελεώνη ἦτο γεωργὸς φιλοπονώτατος, μὴ ἔχων ἄλλην φιλοδοξίαν, εἰμὴ τὴν δι' ἐντίμου ἐργασίας συντήρησιν τῆς οἰκογενείας του. Ὁ τίτλος τοῦ βασιλέως περιέρχεται νῦν κληρονομικῶς εἰς τὸν πρωτότοκον υἱόν του Πάολο.

Ὁ Γάλλος γερουσιαστὴς Σαρτὼν ὑπέβαλεν ἐσχάτως σχέδιον νόμου περὶ ἀντικαταστάσεως τῆς λαιμητόμου διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν θανατικῶν ποινῶν. «Ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα, λέγει ἐν τῇ ἐκθέσει του, προκρίνασα τὴν λαιμητόμον ἐσκόπει νὰ ἀντικαταστήσῃ τοὺς προϋπάρχοντας ἀπανθρώπους τρόπους τῶν θανατικῶν ἐκτελέσεων. Ἀλλ' ἔκτοτε ἡ ἐπιστήμη ἐποίησε μεγάλους προόδους καὶ εὑρέθησαν τρόποι ἄλλοι, ἐπιφέροντες ἀκαριαῖον, ἀνώδυνον καὶ ἀναίμακτον θάνατον.» Περὶ δὲ τοῦ προτεινομένου ὑπ' αὐτοῦ συστήματος λέγει τὰ ἑξῆς. «Ἡ ἐπίνοια τοῦ καταλληλοτάτου τρόπου εἶναι ἔργον τῶν εἰδικῶν ἀνδρῶν, ἐγὼ ἀρκοῦμαι μόνον νὰ προτείνω τὸν ἠλεκτρισμὸν ὡς τρόπον θανατώσεως τῶν εἰς θάνατον καταδεδικασμένων. Ἔχω δὲ πρὸ ὀφθαλμῶν ἁπλούστατον σύστημα, τυχὸν τῆς ἐγκρίσεως τοῦ ἀποθανόντος ἰσοβίου γραμματέως τῆς ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν Jamin, καὶ τοῦ νῦν τοιούτου κ. Βερτράνδ. Συνίσταται δὲ εἰς τὸ νὰ φέρηται ὁ κατάδικος πρὸς σύρμα μετάλλινον, ἐν ᾧ ὁ εἷς πόλος ἠλεκτρικοῦ ρεύματος· ἅμα πατήσῃ τοῦτο θὰ καταφέρεται κατὰ τῆς κεφαλῆς του δεύτερον σύρμα, ἐνέχον τὸν ἕτερον πόλον, καὶ ἐν ἀκαρεῖ θὰ πέσῃ ὁ καταδικος νεκρὸς ὡς κεραυνοπληκτος. Ὁ κ. Βερτράνδ, ἐγκρίνων τὸ σχέδιόν μου, μοὶ γράφει ὅτι ὁ ἠλεκτρισμὸς φονεύει τὸν ἄνθρωπον ταχύτερον καὶ ἀσφαλέστερον τοῦ πελέκεως· καὶ λείπει ἡ αἱματοχυσία καὶ τὰ ἄλλα φρικτὰ θεάματα, τὰ συνήθη κατὰ τὰς θανατώσεις τῶν καταδίκων.

Ἐὰν γυνὴ ἄσχημος ἐμπνεύσῃ ἔρωτα, βεβαίως ὁ ἔρως αὐτὸς θὰ εἶνε μανιώδης· διότι θὰ προέρχεται εἴτε ἐξ ἀδυναμίας παραδόξου τοῦ ἐρῶντος αὐτήν, ἢ ἐκ θελγήτρων ἀφανῶν ἀλλὰ ἰσχυροτέρων καὶ αὐτῆς τῆς καλλονῆς.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1886—493.